

125. TORSTAINA 19. LOKAKUUTA 2000

kello 18

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

Ensimmäinen käsittely

1) Hallituksen esitys laiksi yhtiöveron hyvityksestä annetun lain 6 a ja 6 b §:n muuttamisesta	4105
Hallituksen esitys HE 108/2000 vp	
Valtiovarainvaliokunnan mietintö VaVM 22/2000 vp	

Lähetekeskustelu

2) Hallituksen esitys laiksi indeksiehdon käytön rajoittamisesta.....	4105
Hallituksen esitys HE 162/2000 vp	
3) Hallituksen esitys laiksi julkishallinnon ja -talouden tilintarkastajista annetun lain muuttamisesta	4117
Hallituksen esitys HE 163/2000 vp	
4) Hallituksen esitys laiksi vaikeavammaisille yrittäjille myönnettävistä veronhuojennuksista annetun lain 3 §:n muuttamisesta.....	4118
Hallituksen esitys HE 164/2000 vp	
5) Hallituksen esitys laiksi maaseutuelinkeinorekisteristä annetun lain muuttamisesta	4121
Hallituksen esitys HE 165/2000 vp	
6) Hallituksen esitys laeiksi yksityisistä teistä annetun lain ja yleisistä teistä annetun lain muuttamisesta	4121
Hallituksen esitys HE 166/2000 vp	

- 7) Hallituksen esitys laiksi lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain muuttamisesta..... 4127
Hallituksen esitys HE 167/2000 vp
- 8) Hallituksen esitys laeiksi merimieslain 81 §:n ja merimiesten vuosilomalain 17 §:n muuttamisesta 4128
Hallituksen esitys HE 168/2000 vp

Mietintöjen pöydällepano

- 9) Euroopan neuvoston Suomen valtuuskunnan kertomus parlamentaarisen yleiskokouksen toiminnasta vuonna 1999..... 4128
Kertomus K 5/2000 vp
Ulkoasiainvaliokunnan mietintö UaVM 6/2000 vp
- 10) Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestön Suomen valtuuskunnan kertomus ETYJ:n parlamentaarisen yleiskokouksen toiminnasta vuonna 1999..... 4128
Kertomus K 6/2000 vp
Ulkoasiainvaliokunnan mietintö UaVM 7/2000 vp

Puhetta johtaa ensimmäinen varapuhemies Anttila.

Nimenuuto

Nimenuudossa merkitään täysistunnosta poissa oleviksi seuraavat edustajat:

Esko Aho /kesk
Janina Andersson /vihr
Eva Biaudet /r
Tarja Filatov /sd
Satu Hassi /vihr
Esko Helle /vas
Timo Ihamäki /kok
Seppo Kanerva /kok
Marjukka Karttunen-Raiskio /kok
Inkeri Kerola /kesk
Niilo Keränen /kesk
Jaakko Laakso /vas

Seppo Lahtela /kesk
Reijo Laitinen /sd
Paavo Lipponen /sd
Leena Luhtanen /sd
Hannes Manninen /kesk
Markku Markkula /kok
Sauli Niinistö /kok
Tuija Nurmi /kok
Leena Rauhala /skl
Mirja Rynnänen /kesk
Sari Sarkomaa /kok
Kimmo Sasi /kok
Irja Tulonen /kok
Erkki Tuomioja /sd

Nimenuodon jälkeen ilmoittautuu seuraava edustaja:
Reijo Laitinen /sd

Eduskuntatyöhön liittyvissä tehtävissä olevat edustajat

Merkittään, että puhemiesneuvosto on käsitellyt seuraavat ilmoitukset poissaolosta täysistunnosta eduskuntatyöhön liittyvän tehtävän vuoksi:

19.10. edustaja
Sauli Niinistö /kok
19. ja 20.10. edustaja
Jaakko Laakso /vas

Poissaololuvat

Merkittään, että puhemiesneuvosto on myöntänyt seuraavat luvat poissaoloon täysistunnosta muun syyn vuoksi:

19.10. edustajat
Satu Hassi /vihr
Inkeri Kerola /kesk
Niilo Keränen /kesk
Seppo Lahtela /kesk
Reijo Laitinen /sd
Hannes Manninen /kesk
Tuija Nurmi /kok
Leena Rauhala /skl
Irja Tulonen /kok
19. ja 20.10. edustajat
Marjukka Karttunen-Raiskio /kok
Markku Markkula /kok

PÄIVÄJÄRJESTYKSEN ASIAT:

1) Hallituksen esitys laiksi yhtiöveron hyvi- tyksestä annetun lain 6 a ja 6 b §:n muutta- misesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys HE 108/2000 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö VaVM 22/2000 vp

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 22. Ensin käydään asiasta yleiskeskustelu ja sen jälkeen otetaan lakiehdotus yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtainen käsittely:

Lakiehdotuksen sisältö hyväksytään keskustelutta mietinnön mukaisena.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyy.

2) Hallituksen esitys laiksi indeksiehdon käytön rajoittamisesta

Lähetekeskustelu
Hallituksen esitys HE 162/2000 vp

Ensimmäinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

Keskustelu:

¹ **Mikko Elo /sd:** Puhemies! Käsiteltävänä on hallituksen esitys eduskunnalle laiksi indeksiehdon käytön rajoittamisesta. Aivan muutama sana, kun tämä nyt valiokuntaan lähetetään.

Ensinnäkin tietysti voidaan sanoa, että tämä tulee hyvin sopivaan ajankohtaan eli aikana, kun keskustelemme vilkkaasti inflaatiosta ja siitä, miten me pystyisimme inflaatiota parhaiten Suomessa torjumaan. Indeksilläähän on perinteisesti pyritty turvaamaan ostovoima, ja me tiedämme esimerkiksi, että eläkkeet ja elatusavut ovat sidottuja indeksiin, jolla pyritään turvaamaan eläkkeiden ostovoima.

Puhemies! Menemättä tarkemmin siihen, onko eläkeindeksi oikein vai väärin, oma käsitykseni on, että eläkeindeksiä pitäisi uudelleen tarkistella ja myöskin katsoa niin, että indeksi olisi samanlainen sekä yli 65-vuotiailla että alle 65-vuotiaille. (Hälinää)

Ensimmäinen varapuhemies (koputtaa): Ed. Elolla on puheenvuoro.

Puhuja: Kiitos. — Puhemies! Me tiedämme kaikki, että pääpainet inflaation lisääntymiseen tulevat Suomen ulkopuolelta. Ne tulevat öljyn hinnannoususta, siitä, mitä tapahtuu lähipäivinä, lähiviikkoina Lähi-idässä jne. Mutta, puhemies, kun on kysymys indeksiehtolain käsittelystä, on kerran vielä syytä ilmaista huoli siitä, että me olemme tulleet tilanteeseen, jossa Suomen oman inflaation laskentatavan mukaan inflatio on noussut 4,2 prosenttiin. EU:n tilastojen mukaan,

mikä on kyllä vähän merkillistä, Suomen inflaatio on vain 3,4 prosenttia.

Puhemies! Tässä tilanteessa on myöskin havaittu, kun olemme keskustelleet siitä, että Suomessa palkkojen nousu on ollut keskimäärin korkeampaa kuin muissa EU-maissa, havaitsemme-kin yhtäkkiä, että tämä 3,1 prosentin palkkojen nousun taso jättää kuitenkin hyvin vähän tässä tilanteessa lisää ostovoimaa ihmisille. Eli kun palkkaratkaisuissa ei ole olemassa indeksiehtoa, Palkansaajien tutkimuslaitoksen mukaan ostovoima jää alle yhden prosentin korkeammaksi tänä vuonna, kun laskelmat ovat olleet, että ostovoima lisääntyisi 3—4 prosenttia tämän vuoden aikana. Eli, puhemies, olemme tulleet aivan uuteen tilanteeseen.

Haluun tällä puheenvuorollani vain tukea ammattiyhdistysliikkeen vaatimuksia siitä, että inflaation varalta Suomessa pitää myöskin turvata palkkakehitys, turvata ihmisten ostovoima, olkoonkin että inflaatio pääasiassa tulee muualta.

Myös, puhemies, on syytä ehkä suurella mielenkiinnollakin todeta, että samanaikaisesti Suomessa, vaikka pääpainot tulevat ulkopuolelta, öljyn hinnannoususta, niin kuin Helsingin Sanomien pääkirjoitus tänään kysyy, minkä takia esimerkiksi ruoka nousee. Sillä ei ole välttämättä mitään tekemistä öljyn kanssa. (Ed. Korkea-aoja: On, on! Kuljetukset!) — Ed. Korkea-aoja, me olemme kuitenkin Suomessa tulleet tilanteeseen, että monet käyttävät tätä tilaisuutta hyväkseen hintojen nousun aikaansaamiseksi. Siinä mielessä, puhemies, kerran vielä: ainakin henkilökohtaisesti tuen ammattiyhdistysliikkeen vaatimusta siitä, että tulopoliittisiin ratkaisuihin saataisiin mukaan ostovoiman turvaava indeksiehto.

² **Olavi Ala-Nissilä /kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Mitä tulee eläkeläisten taitettuun indeksiin, sehän on ikärasismia eikä sitä voida hyväksyä. Se pitäisi korjata, kuten ed. Elo sanoi.

Mitä itse inflaatioon tulee, se on ongelma. Siitä pitäisi nyt käydä keskustelua. Minä en kyllä tiedä, että vanhakantainen indeksilausema olisi ennenkään estänyt inflaatiota, eikä sitä estä. Totta kai palkansaajan ansiotaso pitää turvata.

Arvoisa puhemies! Kyllä meillä on ongelma Suomessa, jos heikon euron oloissa — heikko euro on yksi inflaation syy, ed. Elo — kustannuskehitys karkaa kilpailijamaitamme korkeammalle tasolle, niin kuin näyttää. Jos tämä tapahtuu heikon euron oloissa ja sitten ehkä keväällä euro

lähtee vahvistumaan — en oikein usko kyllä, että euro lähtee vahvistumaan, mutta monet näkevät, että USA:n taloustilanteen takia tällainenkin kehitys voisi olla mahdollista — olemme aika vaikeassa tilanteessa. Mikä on ongelmallista, hallitus on finanssipolitiikan liikkumavaran jo käyttänyt, kun se on ilmoittanut verokevennykset ensi vuodelle ja lupailut jo vuosille 2002—2003 tuloveron kevennyksiä. Tiedämme, että ainoa väline oikeastaan olisi, jos ei halua menoleikkauksia, tuloveron kevennyksillä pyrkiä taloutta tasapainottamaan. Hallitukselta puuttuu siis talouspoliittinen käsikirjoitus siltä varalta, että meille alkaisi tulla vaikeuksia ensi keväänä. Tätä pidän onnettomana tässä tilanteessa.

Ensimmäinen varapuhemies: Vastauspuheen-
vuorojen pituus on 1 minuutti.

³ **Mikko Elo /sd** (vastauspuheenvuoro): Puhemies! Hallituksen esityksessä todetaan — vastuksena ed. Ala-Nissilälle — että selvää syy-yhteyttä indeksiehtolain ja inflaation välillä ei yksiselitteisesti ole voitu osoittaa. Ed. Ala-Nissilä, ei ole pystytty tieteellisesti todistamaan, että inflaatiolla ja indeksiehtolailla olisi jokin pyhä yhteys. Tämä jatkuu: "Jos ylikuumenemisriskit alkaisivat joiltakin osin realisoitua, laajamittainen indeksiehtojen käytön salliminen saattaisi kuitenkin osaltaan edistää inflaatiopaineiden leviämistä." Puhemies! Tästä henkilökohtaisesti olen eri mieltä. Minä olen sitä mieltä, että palkansaajien ja eläkkeensaajien ostovoiman turvaaminen on tärkeää. (Ed. Ala-Nissilä: Totta kai!) Kaikki se, mitä me voimme tehdä inflaation estämiseksi, on myös tärkeää. (Ed. Ala-Nissilä: Totta kai!)

Puhemies! Ed. Ala-Nissilä sanoi, että veronalennusvara on jo käytetty. Näinhän asianlaista ei suinkaan ole. Sitä paitsi kun keskustaa kuuntelee täällä, näyttäisi siltä, että keskustalla on vaatimuksia eläkkeisiin, lapsilisiin, kotihoidon tukeen, joka sorttiin nyt pari päivää ennen vaaleja.

⁴ **Mikko Kuoppa /vas:** Arvoisa puhemies! Indeksiehtojen käytön rajoittaminen merkitsee tietenkin sitä, että palkansaajien ostovoiman turvaaminen on inflaatio-oloissa, niin kuin nyt on, sinänsä aika hankalaa, kun on huomioitava vielä se, että hyvin laajasti vaaditaan maltillista palkankorotusratkaisua. Sehän tietenkin, jos se on maltillinen, on silloin alhainen, ja se merkitsee

sitä, että pienikin inflaatio leikkaa sen reaaliarvosta merkittävän osan ja palkansaajien ostovoima tätä kautta ei kehity. Lisäksi epäkohta on tietenkin, kuten on mainittu, eläkeläisten taitettu indeksi. Sen korjaamiseen ei ole hallituksen taholta näyttänyt kovin paljon harrastusta olevan. Eläkeläiset kokevat sen kyllä suureksi vääryydeksi ja se tulisi ehdottomasti korjata.

Lisäksi on monia muita tukia ja sosiaaliturvaa, jotka eivät ole sidottu indeksiin. Muun muassa opintotuki on yksi tällainen asia, joka on jäänyt pahasti jälkeen, mikä tulisi tavalla taikka toisella korjata, joko tehdä tasokorotus tai sitten sitoa tuki indeksiin, että se ei jäisi niin pieneksi, kun muistetaan, että erityisesti vuokrat ovat nousseet melko huomattavasti ja aiheuttavat opiskelijoille lisäkustannuksia. Näin ollen tällainen laki, joka kieltää indeksiehdon käytön pääsääntöisesti, tietenkin määrättyllä tavalla vakauttaa tilannetta, mutta toisaalta taas esimerkiksi palkansaajien inflaatioturva täytyisi toteuttaa indeksiehdolla. Se myös osaltaan hillitsee inflaatiota.

⁵ **Ola Rosendahl /r** (vastauspuheenvuoro): Värderade talman! Här måste det nog föreligga ett tankesprång hos riksdagsledamot Elo och också hos riksdagsledamot Kuoppa, för en löneförhöjning kan inte trygga löntagarnas köpkraft, utan det krävs en produktivitetsstegring för att trygga köpkraften. Om vi endast har en löneförhöjning innebär det att inflationen ytterligare stiger. Vi måste trygga köpkraften efter skatt genom en produktivitetsstegring. (Ed. Kekkonen: Är det möjligt?)

Vad som sedan gäller det brutna indexet, så är det inte regeringens förslag. Det här brutna indexet har som vi alla vet avtalats mellan arbetsmarknadsparterna. Jag vill minnas att det finns en bild från 1995, där parterna sitter och undertecknar avtalet om hur indexsystemet i Apl-lagstiftningen skall ändras.

⁶ **Mikko Elo /sd** (vastauspuheenvuoro): Fru talman! Jag svarar på svenska när också riksdagsledamot Rosendahl talade svenska. Det är klart, riksdagsledamot Rosendahl, att vi måste ha en högre produktivitet. Men i fjol ökade produktiviteten med 6,9 procent. Det varierar inom olika sektorer, men produktiviteten ökade totalt 6,9 procent. Vi skulle ha haft råd att höja lönerna mycket mer, men det varierar från sektor till sek-

tor. Inom många sektorer kan man inte höja lönerna med så mycket som 6,9 procent. I de europeiska länderna räknar man med inflationen och produktivitetens ökning. Jag skulle nog säga att våra löneavtal har varit mycket måttliga här i Finland. Och när det gäller det brutna indexet så har riksdagsledamot Rosendahl helt rätt, det gäller att i de inkomstpolitiska förhandlingarna ...

Ensimmäinen varapuhemies (koputtaa): Minuutti on täynnä!

Puhuja: ... där måste man avgöra saken.

⁷ **Mikko Kuoppa /vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Rosendahlille haluan todeta, että nimellispalkkojen korotukset ovat olleet selvästi pienempiä kuin tuottavuuden nousu viime vuosina on ollut, eli palkankorotukset eivät ole olleet inflaatiota aiheuttamassa. Näin olen mielestäni on kohtuullista, että yritysten huippusuurista voitoista myös henkilöstö saa palkankorotusten muodossa edes pienen osan. Nythän täytyy nähdä se, että yritykset todella ovat kasanneet, muun muassa metsäteollisuus, jopa noin 30 prosentin devalvaatiohyödyn pelkästään itselleen, mihin ei kukaan ole pystynyt puuttumaan.

Lisäksi haluan todeta, että eläkeläisten taitettu indeksi oli kyllä viime kaudella nimenomaan hallituksen esitys.

⁸ **Mauri Pekkarinen /kesk:** Arvoisa puhemies! Aivan muutama sana. Mitä tulee taitettuun indeksiin ensinnäkin, kyllä ed. Kuoppa on siinä oikeassa, että totta kai Lipposen hallitus kantaa siitä vastuun. Esityshän ei ollut, jos nyt oikein muistan, alkuperäisesti Lipposen hallituksen esitys, vaan se syntyi nimenomaan työmarkkinaosa-puolten kesken, mutta yhtä kaikki hallitus siihen tarttui, toi esityksen tänne, ja kun se sen teki, se kantaa siitä totaalisesti, täydellisesti myöskin poliittisen vastuun. (Ed. Ala-Nissilä: Se on ikärasimial!) — Arvoisa ed. Ala-Nissilä, te sieltä puuttute puheeseeni sitä tukevalla ja sen merkitystä täydentävällä mutta myöskin korostavalla tavalla, se oli juuri näin. Viime vaalien allahan hyvin monet hallituspuolueita silloin ja tänäänkin kannattavat edustajat lupasivat tämän vääryyden oikopäätä ja tuota pikaa kumota, mutta vääryys rehottaa edelleenkin, niin kuin me, ed. Ala-Nissilä, hyvin konkreettisesti tiedämme.

Arvoisa puhemies! Haluan myöskin niiltä osin yhtyä ed. Ala-Nissilän ajatuksenjuoksuun täällä, että on erittäin tärkeää, että turvataan erilaisin indeksijärjestelyin toimeentulon ja selviytymisen edellytykset niille ihmisille, jotka eivät itse ole työelämässä, erityisesti niille, jotka ovat eläkkeellä ja poissa työelämästä syyn taikka toisen vuoksi. (Ed. Elo: Miten palkansaaajat?) Toinen asia on se, miten palkkojen ja muiden tulojen suhteen menetellään. Ed. Elo, tässä minä joudun puolestani olemaan aika paljolti ja pitkälti hallituksen esityksen takana, koska markkinataloudessa eletessä tietyt markkinatalouden pelisäännöt tiettyyn mittaan asti pitää tunnustaa ja sitten mennä hallituksen mukaan kehiin, niin kuin muutama päivä sitten täällä sanoin, niissä asioissa, joissa markkinavoimat tekevät kohtuutonta jälkeä yhteiskunnassa yksilöille ja myöskin erilaisille yhteisöille yhteiskunnan sisällä.

Arvoisa puhemies! Tämän halusin sanoa ja edelleen tässä yhteydessä haluan sanoa ääneen sen, että minusta olisi aina tärkeää, kun tämän tyyppisiä asioita lähetetään valiokuntakierrokselle, että olisi ministereitä paikalla. Senkin takia olisi tavattoman hyvä, että olisi ministereitä paikalla, että meidän eduskuntasysteemissämme on vähän sellainen järjestelmä, että kun on kyselytunti tai muu vastaava, jolloin ministerit ovat paikalla, he pystyvät pyörittämään asioiden keskustelua ja käsittelyä suurin piirtein haluamallamme tavalla.

Ministeri Soininvaara, ed. Kekkonen, täällä äskén sanoi sen suoraan, antoi aivan väärän todistuksen siitä, miten lasten päivähoitojärjestelmä on meillä rakentunut. Minulla on tässä se laki, eikä se ole totisesti rakentunut niin kuin ministeri Soininvaara sanoi. Hän antoi ymmärtää, että lasten kotihoidon tuesta ei ole otettu yhtään enemmän kuin muustakaan päivähoidosta. Ei tämä pidä, ed. Kekkonen, paikkaansa, ei pidä lainkaan paikkaansa! Aivan lyhyesti, en jatka pidempään, sanon vain sen, että kotihoidon tuessa lailla on määrätty nimenomaan perusosan osalta se subjektiivinen oikeus, mihin lapsella on oikeus, ja sitä vähennettiin rutkasti 1 875 markasta 1 500 markkaan. Muun lasten päivähoidon, sen valtionosuuden, mikä kunnalle tulee sosiaali- ja terveystoimen valtionosuutta, kohdalla ei menetelty sillä tavalla vuonna 95. Ed. Väistö, joka oli äskén salissa, tuntee tämän, mutta ed. Kekkonen, minäkin tunnen tämän lakisysteemin, koska olin jossakin vaiheessa valmistelemaan valtion-

osuuslainsäädäntöä. Ministeri Soininvaara antoi täällä aivan väärän todistuksen.

Ensimmäinen varapuhemies: Muistutan, että käsittelemme hallituksen esitystä laiksi indeksiehdon käytön rajoittamisesta.

9 Mauri Salo /kesk: Arvoisa rouva puhemies! Ed. Pekkarisen esille ottama asia oli varmasti ihan perusteltu tässäkin yhteydessä, vaikka käsittelemmekin nyt lakia indeksiehdon käytön rajoittamisesta.

Indeksiehto on luotu tilanteeseen, jossa halutaan turvata rahan ostovoiman säilyminen sopimuksen solmimisen ajan mukaisella tasolla. Kun elämme tällaista varsin inflaatioherkkää aikaa, on tietenkin syytä kysyä, millä tavalla indeksiehdon kielto sopii tähän yhteiskuntaan, jossa meillä on suuri määrä julkisen tuen turvin eläviä ihmisiä, joiden elämisen taso, ostovoiman taso, riippuu nimenomaan siitä, mitä he saavat. Yksi on eläkeläisten ryhmä, jota taitettu indeksikin hyvin voimakkaasti runtelee.

Syy siihen, miksi lakiesitys on varsin mielenkiintoinen, liittyyneen tähän ajankohtaan, sillä nyt on saatu lukea ja tuntea, että inflaatio on tällä hetkellä jo yli 4 prosentin vauhdissa ja tulee olemaan vuoden viimeisellä neljänneksellä 5 prosentin tasolla. Oppositio on useaan eri otteeseen esittänyt tässä salissa, että hallitus yrittäisi edes torjua inflaatiota. Olemme vaatineet polttonesteiden valmisteveron alentamista, jolla olisi ollut hyvin suuri merkitys sille, että inflaatio ei lähde liikkeelle. Nyt ollaan tilanteessa, jossa kustannukset laukkaavat ja valmistaudutaan työehtosopimuksiin. Työehtosopimuskierron lähtee liikkeelle, ja siinä jos missä haetaan tietynlaista inflaatiokorjausta. Muistamme varsin hyvin ajan, jolloin tässä salissa käytiin 95—96 keskustelua yhtenäisvaluuttaan siirtymisestä, erm-kytkennästä ja siitä, mitä sitten tapahtuu, kun ollaan yhtenäisvaluutassa. Me olemme tällä hetkellä siinä. Meillä ei ole enää omaa mekanismia inflaation aiheuttamien vahinkojen torjumiseksi. Me joudumme tekemään omia kansallisia toimenpiteitä.

Täällä on sanottu, että yritysten tulosten pitää joustaa ja pitää antaa palkansaaajille osa yrityksen tuloista. Se on kaunis ajatus, mutta, ed. Kuoppa, vasemmistoliittokin on ollut hyvin voimakkaasti tukemassa hallituksen toimia esimerkiksi valtionyhtiöiden myymisestä ulkomaiseen

omistukseen, ja samanaikaisesti yhtiöihin on luotu optiojärjestelmät. Optiojärjestelmä on juuri se, jolla yhtiön johto sitoutetaan tilanteessa missä hyvänsä tekemään yhtiölle paras mahdollinen tuotto oikeastaan keinoja kaihtamatta.

Tässä on elämää suurempi kysymys siinä mielessä, että nyt kun me joudumme tässä uudessa tilanteessa etsimään niitä keinoja, hallitus ja ammattiyhdistysliike voivat joutua tietynlaiseen törnäyskurssiin. Heikko euro nostaa tuontielintarvikkeiden hintoja, se nostaa öljyn hintaa, se nostaa korkoja. (Ed. Kekkonen: Eivät kai elintarvikkeet ole pulma!) — Täällä juuri todettiin, että elintarvikkeiden hinnat ovat nousseet. Meille tulee valtava määrä elintarvikkeita euroalueen ulkopuolelta. (Ed. Elo: Se oli retorinen kysymys lähinnä!) — Aivan. — Mutta siis, minkä takia? Sen takia, että ne tuodaan euroalueen ulkopuolelta ja hinta markoiksi muutettuna nousee. Näin se on: 25 prosenttia plus verot, niin ollaan hetken päästä 30 prosentissa. Tällä tavalla maailma kulkee ja Dole-ananasrenkaat.

Mutta, arvoisa puhemies, me olemme nyt tämän syksyn aikana indeksiehdon, inflaation ja tulospöimuksen kanssa sillä tavalla vakavassa tilanteessa, että on syytä miettiä tietenkin, mihin indeksiehdon käyttörajoitus johtaa. Se johtaa tietenkin siihen, että sillä leikataan ihmisten osto-voimaa. (Eduskunnasta: Ei kai!) — No, leikataan tietenkin, jos ei kerran saa inflaatiokorjauksia tehdä, sillä leikataan ostovoimaa. — Mutta toisaalta tämän hetken kansantalouden tila vaatii sen. Millä tavalla se kaupataan ammattiyhdistysliikkeelle, tässä se on. Mutta joka tapauksessa nyt käsillä oleva lakiehdotus on tähän aikaan ehdottomasti sopiva.

¹⁰ **Lauri Oinonen /kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Kuten ed. Mauri Salo juuri edellä sanoi, elämme inflaatioherkkää aikaa, jolloin pitäisi maan hallituksen kaikin tavoin koettaa hillitä inflaatiota. Ongelmana on se, että olemme sidotut eurovaluuttaan, on korkeat polttoaineen hinnat ja tämän kautta meidän oma rahamme on devalvoitunut ja tämä on tuonut näitä paineita.

Mutta täällä on viitattu eläkeläisten taitettuun indeksiin. Se on minusta suuri vääryys, koska tämän avulla on pyritty tekemään oikeudenmukaisuutta väestöryhmälle, joka ei itse voi omiin tuloihinsa lakoilla eikä muilla keinoilla vaikuttaa, kuten työssäoleva väestö voi. Minusta tämän kaltainen epäkohta pitäisi korjata. Samoin tulee pi-

tää huoli, että indeksiehdon käytön rajoittamisella ei heikennetä niiden ihmisten asemaa, jotka ovat riippuvaisia avustuksista ja siitä suojasta, jota indeksiehto toimeentuloon antaa.

¹¹ **Antero Kekkonen /sd:** Arvoisa rouva puhemies! Ed. Elo kaipasi tieteellistä näyttöä indeksiehdosta. Lähiajan taloushistoria kertoo, että kun 60- ja 70-luvuilla luovuttiin indeksiehdosta, sillä vakautettiin Suomen talous. Onpa tämä tieteellinen näyttö tai ei, näin joka tapauksessa tapahtui.

Ed. Ala-Nissilä oli siinä aivan oikeassa, kun hän näki heikon euron yhtenä inflaation syynä. Asia on juuri näin. Me olemme sillä lailla kansainvälisessä taloudessa, jossa me emme pelkillä omilla toimillamme pysty operoimaan sillä tavalla kuin varmasti täällä itse kukin toivoisimme.

Mitä tulee USA:n talouteen, joka myöskin on vilaltanut tässä keskustelussa, Yhdysvaltain taloudesta ei ole syytä puhua kovin suurin kirjaimin niin kauan kuin siellä on presidentinvaalikamppailu meneillään. Me näemme Yhdysvaltain talouden todellisen tilan vuodenvaihteen tienoilla, jolloin laineet ja tyrskyt ovat hiukan laantuneet, mitkä nyt liittyvät kyseiseen presidentinvaalitaisteluun.

Arvoisa rouva puhemies! Minusta indeksiehto kaiken kaikkiaan talouspolitiikan sääntelykeinona ei oikein ole tätä maailmanaikaa enää.

¹² **Toimi Kankaanniemi /skl:** Arvoisa rouva puhemies! Hallitus esittää indeksiehdon käytön rajoittamista koskevaa lakia kolmen vuoden ajaksi. Lienee niin, että tämä laki suurin piirtein sellaisena, kuin hallitus sitä esittää, on paikallaan juuri nyt näissä tilanteissa, joissa elämme. Nimenomaan työmarkkinaratkaisujen lähestyessä on tärkeää, että tämä asia hoidetaan erityisen vastuullisella, viisaalla tavalla.

Meidän on kuitenkin tässä talossa erityisesti kannettava huolta siitä, että on niitä väestöryhmiä meidän keskellämme, sanoisin lähimmäisiämme, jotka eivät pääse neuvottelemaan omista tuloistaan missään pöydässä. Tällaisia ryhmiä ovat tietysti eläkeläiset ja muun muassa myös työttömät. On tietysti kaksi tapaa hoitaa näiden ihmisten toimeentulo, reaalin tuloturva, siinäkin tilanteessa, kun hinnat nousevat ja inflaatio etenee, niin kuin nyt tällä hetkellä Suomessa valitettavankin voimakkaasti tapahtuu. Lukuhan ei ole valttavan suuri, mutta euroalueen maihin verrattuna se on tavattomankin suuri.

Meidän täällä on kannettava vastuu siitä, että eläkeläiset saavat oikeudenmukaisen osuuden kansantulon kasvusta, kakun kasvusta, joka tänä päivänä on varsin mittavaa. Tässä yhteydessä on todella todettava, että ikään perustuva indeksijärjestelmä, joka meillä on eläkkeiden osalta, on käsitättämätön. En tiedä, kuka sen on keksinyt. Siitähän eläkeläisjärjestöt ovat todella vihaisia ja näkevät kautta linjan, on heidän edustamiensa eläkkeensaajien eläkkeen taso mikä tahansa, että ikään perustuva kahteen ryhmään jakaminen ei ole millään tavalla perusteltavissa. Siitä käytetään nimitystä ikärasismi, ja se valitettavasti osuu kohdalleen.

Eräissä tilaisuuksissa, missä eläkeläisten kanssa olemme olleet tekemisissä, on tullut esille käynnissä oleva kansaneläkkeen pohjaosan leikkaus, toisaalta ylimääräinen sairausvakuutusmaksu, edelleen 50 markan kuuluisa tasokorotus, joka on viidentoista vuoden odottelun jälkeen tulossa, ja sitten taitettu indeksijärjestelmä. Aika usein eläkeläiset ovat pitäneet tätä taitettua indeksia kaikkein pahimpana, loukkaavimpana asiana. Toki muutkin ovat ikäviä asioita, jotka kohdistuvat eläkeläisväestöön, mutta erityisesti tämä. Siitä on kai valitettu Euroopan ihmisoikeustuomioistuimeen asti. Tiedä häntä, milloin sieltä sitten ratkaisu tulee ja minkälainen se on. Sitä ei voi pitää hyvänä järjestelmänä, mikä meillä tässä suhteessa on. Väestöryhmiä pitää käsitellä mahdollisimman oikeudenmukaisesti ja tasapuolisesti, ja näin ei tapahdu, kun ikäraja tässä järjestelmässä on. Pienimpiin eläkkeisiin on syytä tehdä korotus ja indeksijärjestelmä mahdollisimman pian korjata.

Toinen asia on työttömyysturva, johon aina viime vuosina on tullut kuuluisa indeksitarkistus, joka on ollut useana vuonna markan päältä ja nyt taitaa olla kaksi kolme markkaa ensi vuonna tulossa. Kun se on sidottu näin, ehkä ei lailla mutta välillisesti, indeksin muutoksiin, niin se tuo tällaisia korotuksia, jotka ovat naurun ja pilkan kohteena työttömien osalta ja ymmärrettävistä syistä. Ei tämä hallitus kovin lempeällä kädellä ole todellakaan eläkeläisiä eikä työttömiä kohdellut, päinvastoin.

Arvoisa puhemies! Sitten palkkapuolen kysymyksistä, aktiiviväestöstä, josta hallitus on pyrkinyt pitämään hyvää huolta jopa eläkeläisten ja työttömien kustannuksella, on todettava, että esimerkiksi tänä vuonna, ilmeisesti myös ensi vuonna, kun otetaan huomioon sekä palkankorotukset

että veronkevennykset, pieni- ja keskituloisten osalta, joiden puolesta erityisesti vasemmistossa on paljon puhuttu, paljon mustetta käytetty, on käymässä niin, että käteen ei jää yhtään mitään, kun otetaan inflaation vaikutukset huomioon, erityisesti öljyn voimakas hinnannousu ja toisaalta velkaisilla ihmisillä ja kotitalouksilla korkojen nousun vaikutus.

Pieni- ja keskituloisten saamat veronkevennykset ja palkankorotukset ovat jo kauan sitten hukkuneet jo näihin kahteen korotukseen. Sen lisäksi vielä elintarvikkeiden ja monien muiden hinnannousun vaikutuksesta on tapahtunut niin, että pieni- ja keskituloisten käteenjäänyt palkanlisä on hukkunut jo aikoja sitten tällä tiellä. Hyvätuloiset ovat saaneet niin suuret markkamääräiset veronkevennykset ja niin suuret prosentti-perusteiset palkankorotukset, että heille on jäänyt — voimake sanoa, että meille on jäänyt — käteen aika paljonkin näitten palkankorotusten ja veronkevennysten myötä.

Tämä on lisännyt todellisia reaalisia tuloeroja aika voimakkaasti. Varoitankin hallituspuolueita, että muutaman vuoden kuluttua, kun katsellaan tämän hallituskauden loppusaldoa, tuloerot ovat todella varmasti huomattavasti kasvaneet. Se on ikävää, ja se johtaa huonoon yhteiskunnalliseen kehitykseen. Tämä pitäisi ottaa vakavasti huomioon. Tätä ongelmaa ei tässä tilanteessa kylläkään voida korjata indeksiehdon käyttöön otolla, vaan näen, että indeksiehdon käytön rajoittaminen on tarpeen edelleen.

Mutta työmarkkinoilla ja hallituksessa ja eduskunnassa palkka- ja veroratkaisuja tehtäessä pitää voimakkaasti toimia niin, että pieni- ja keskituloisten ja pienen eläkkeen varassa olevien ja työttömien asemaa ei päästetä heikkenemään, niin kuin nyt tapahtuu, vaan heidän puolellaan todella voimalla ollaan eikä jatketa sitä politiikkaa, mikä on tällä hetkellä tosiasia ja ollut jo koko Lipposen hallitusten ajan, että hyväosaiset ovat saaneet valtavat kevennykset ja tulonlisäykset, reaaliset sellaiset, ja pienituloiset, eläkeläiset, työttömät ovat kärsineet jopa miinusmerkistä kehityksestä näiden korotusten pienuuden ja politiikan suunnan johdosta.

¹³ **Matti Kangas /vas:** Arvoisa rouva puhemies! Tulopoliittiset neuvottelut on käynnistetty ja useilta eri tahoilta on esitetty, että sopimuskautsi olisi kaksi kolme vuotta. Mielestäni tällöin tulee turvata palkansaajien ostovoima jollakin tur-

valausekkeella, taikka jos ei muuta konstia ole, niin sitten indeksiehdolla. Eläkeläisten taitettu indeksi — eläkeläiset sanovat sitä raippaveroksi — pitäisi vihdoinkin poistaa. Elinkustannukset ovat yhtä isot yli 65-vuotiailla kuin alle 65-vuotiailla. Myös työttömistä tulee huolehtia kaikissa olosuhteissa. Neljän markan korotus päivärahaan ei siedä minkäänlaista inflaatiota, vaan korotusta pitäisi, vielä kun on budjetti auki, huomattavasti korottaa.

¹⁴ **Säde Tahvanainen /sd:** Arvoisa puhemies! Alun perin halusin vastauspuheenvuoron ed. Pekkariselle, mutta hän on täältä jo poistunut. Haluan käyttää puheenvuoron edelleen ja siksi tulין puhujakorokkeelle.

Ensinnäkin taitetusta indeksistä haluaisin kysyä sekä ed. Pekkariselta että muilta edustajilta, kuinka moni tietää, mistä se johtuu, minkä vuoksi tässä talossa on aikanaan säädetty taitettu indeksi. (Ed. Kankaanniemi: Työmarkkinajärjestöt!) — Mutta mikä on se perussy, minkä vuoksi meillä on taitettu indeksi? (Ed. Elo: Työmarkkinasopimus!) — Kukaan ei osaa vastata, miksi. Kyllä osataan sanoa, miten se tänne tuli.

Mutta syy, minkä takia meillä on taitettu indeksi, on se, että se auttaa työkyvyttömyyseläkeläisiä. Esimerkkinä kerron isästäni, joka on jäänyt noin nelikymppisenä työkyvyttömyyseläkkeelle. Hänen työkyvyttömyyseläkekertymänsä on leikattu, niin sanottua tulevan ajan kertymää, joka kasvattaa 40—65-vuotiaana eläköitä hieman paremmaksi kuin se olisi, jos työkyvyttömyyseläke jäisi 40-vuotiaana ansaitulle tasolle. Vuosittaista kertymää on leikattu ja sitä kompensoidaan tällä isommalla indeksillä, joten tästä lähtökohdasta katsottuna taitettu indeksi ei ole epäoikeudenmukainen. (Ed. Aittoniemi: Aivan järjetön!)

Mutta sitten jos halutaan katsoa muuten sosiaalipoliittisesti, halutaanko eläkeläiset pitää indeksin suhteen tasavertaisina jne., siitä voidaan aina kiistellä ja väitellä. Mutta peruslähtökohta, minkä takia isompi indeksi on alle 65-vuotiailla, on juuri selitys, että heidän eläkekertymänsä on muuten leikattu ja sitä halutaan kompensoida hieman isommalla indeksillä. Jos tämä halutaan korjata, se tarkoittaa sitä, että alle 65-vuotiaitten eli työkyvyttömyyseläkeläisten indeksia on leikattava tai sitten nostettava yli 65-vuotiaiden indeksia ja samalla myöskin palautettava työkyvyttömyyseläkeläisten kertymän leikkaus, mikä on

tietysti aika kallis operaatio. Toivoisin, että löydetään mieluummin ehkä muun tyyppisiä ratkaisuja tähän. Tämä on tausta, minkä olen ainakin asiakirjoista löytänyt tähän indeksiin syyksi.

Muuten eläkeläisten asiaan: Toivon, että pystymme liikkumaan tietysti eläkeläiskysymyksissä eläkeläistenkin kannalta positiiviseen suuntaan, mutta myös siltä osin voisin painottaa niitä puheenvuoroja, joita täällä on tullut muun muassa vasemmalta, että myös eläkeläisten tulonsaajaryhmissä täytyy katsoa tulonjakoa oikeudenmukaisesti siten, että myös siellä kyetään painottamaan enemmän pienituloisten suuntaan näitä eläkeratkaisuja. Tässä kansaneläkkeen tasokorotuksen isontaminen ja aientaminen voisi olla yhtenä pääkysymyksenä, savamaksun korotus tietysti myös toisena. Mutta haluan painottaa nimenomaan myöskin sitä, että eläkeläistenkin täytyisi muistaa sitten pitää pienempien puolta.

¹⁵ **Peruspalveluministeri Osmo Soininvaara:** Arvoisa puhemies! Jatkona siihen, mitä edellisessä puheenvuorossa sanottiin: Eräs ajatus, jota silloin tällöin on esitetty, jotta taitetusta indeksistä päästäisiin kustannusneutraalisti, on se, että heikennettäisiin sitten alle 65-vuotiaitten indeksia. Paitsi että se olisi kohtuutonta työkyvyttömyyseläkkeelle joutuneita kohtaan, se saisi aikaan sen, että kukaan ei voisi vaihtaa työpaikkaa, koska myöskin vapaakirjojen indeksi heikenisi.

Nyt ajatuksena on se, että 65-vuotiaaksi asti normaali ansiotason nousu vaikuttaa eläkkeisiin ja sen jälkeen sitten vähän vähemmän. Se että yli 65-vuotiaat eivät saa enää täyttä korvausta ansiotason noususta maassa, on tietysti ongelma, mutta sen korjaaminen sitten olisi todella kallis asia. Todettakoon, että suurin piirtein kaikissa Euroopan maissa on se tilanne, että vanhuuseläkkeissä korvataan ainoastaan ja pelkästään hintatason nousu eikä tulotason nousua lainkaan. Todettakoon kuitenkin, että henkilölle, joka elää sata-vuotiaaksi asti, taitettu indeksi on kyllä hieman kohtuuton.

¹⁶ **Mikko Kuoppa /vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluan vain oikaista mielestäni täysin virheellisen käsityksen, jonka ed. Tahvanainen esitti. Nimittäin ennen näitä eläkeremontteja kaikkien eläkeläisten indeksissä olivat 50 prosenttia hinnat, 50 palkat eli se laskettiin samalla tavalla, oli henkilö alle 65-vuoti-

as tai yli 65-vuotias eläkeläinen. Kun eläkere-montti tehtiin, siinä yhteydessä vasta tehtiin niin sanottu taitettu indeksi eli hinnat vaikuttavat yli 65-vuotiailla indeksiin 80 prosenttia ja palkka 20 prosenttia. Alle 65-vuotiaille se on edelleenkin 50—50.

¹⁷ **Pertti Turtiainen /vas:** Arvoisa rouva puhemies! Alkupuheenvuorossa tuli esille edellytys tuottavuuden nostamisesta liittyen palkkaindeksiin. Täytyy todeta se, että se nyt ei ole ihan niin yksinkertainen asia, että tuottavuutta nostetaan samalla tapaa kaikissa yrityksissä, eri ammattialoilla, sillä mahdollisuudet ovat aivan erilaiset eri aloilla. Siinä mielessä palkkoihin tarvittava indeksi on paikallaan.

Ajatellaan nyt sitten ympäristöä, mikä tällä hetkellä tulopoliittisten neuvottelujen alla vallitsee. Jos halutaan saada asiallinen palkkaratkaisu taikka sopimusratkaisu valtakuntaan, se edellyttää kyllä sitä, että on mahdollisuus tehdä tällainen ratkaisu. Yhtenä osasena tässä on kyllä indeksiehto palkkoihin. Onko se sitten ylikompensoiva vai normaali indeksiehto, siitä on syytä keskustella, sillä ei voi olla oikein, että vaaditaan malttia ja matalia ratkaisuja eikä kuitenkaan anneta pelivälineitä ratkaisujen tekoon.

¹⁸ **Säde Tahvanainen /sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluaisin vielä painottaa: Eikö täällä haluta ymmärtää vaiko ei ymmärrä sitä, mitä tarkoitin? Tarkoitin nimenomaan sitä, että tässä uudistuksessa, kun leikkauksia ja uudistuksia tehtiin, työkyvyttömyyseläkeläiset menettivät. Sen takia heille painotetaan enemmän indeksillä vuosittaista kertymää, että eläke olisi kohtuullisempi kuin niiden leikkausten jälkeen muuten olisi ollut.

¹⁹ **Kyösti Karjula /kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Turtiaisen puheenvuoroon: Minusta koko indeksikeskusteluunkin liittyy se peruskysymys, millä tavalla me turvaamme hintavakauden näissä uusissa kansainvälisissä olosuhteissa. Ennen Suomen Emu-jäsenyyttä keskusteltiin nimenomaan siitä, mitä merkitsevät palkkalinkit eli se, että tuottavuutta paremmin hyödyntävät alat nostavat palkkoja ja vetävät palkkakehitystä myös heikommin tuottavilta alueilta.

Tämä peruskysymys, miten tämä ongelma ratkaistaan, on paljon syvempi kuin mitä me tässä

keskustelemme. Haluamme tai emme, täällä on myös perussy sille, että nyt jo palkkaerot vahvistuvat koko ajan. Minusta meidän pitäisi tämä rehellisesti nähdä, kun nyt keskustelua käymme.

²⁰ **Mikko Elo /sd:** Puhemies! Olen iloinen siitä, että alkupuheenvuoroni on saanut aikaan näin vilkkaan keskustelun erittäin tärkeästä ajankoh-taisesta asiasta.

Mitä ensinnäkin tulee ed. Karjulan puheenvuoroon, olen aikaisemminkin jo puhunut siitä — ed. Rosendahl puhui siitä — että tuottavuus on tietysti se keskeinen tekijä, joka määrittelee, minkälaisiin palkankorotuksiin voidaan mennä. Ed. Karjula on siinä oikeassa, mihin viittasin myös omassa puheenvuorossani, että se vaihtelee hyvin paljon sektorilta sektorille. Uuden talouden puitteissa informaatioteknologian alalla Suomessa ilmeisesti on noin 20 prosentin tuottavuuden nousu vuositasona, metalli- ja paperiteollisuuden alalla ehkä 2—3 prosentin nousu.

Kun Suomessa tuottavuus lasketaan, niin lasketaan, että julkisella sektorilla tuottavuuden nousua ei ole ollenkaan. Tämähän on aivan päätön laskelma. Olen sen todennut jo aikaisemminkin, joskus muutama viikko sitten. Jos ajatellaan, kuinka paljon 90-luvulla kunta- ja valtio-sektorilla vähennettiin väkeä esimerkiksi hoitolaitoksissa ja kaikilla sektoreilla, kymmeniätuhansia ihmisiä, totta kai, kun tehtiin sama työ kymmeniätuhansia ihmisiä vähemmällä työvoimalla, se nosti tuottavuutta vaikka kuinka paljon. Nythän meidän on kuitenkin esimerkiksi hoidon tarvetta hirveän vaikea mitata tuottavuudella.

Jos ajatellaan ihan kylmästi tuottavuutta esimerkiksi lääkärin ja sairaanhoitajien näkökulmasta, niin tuottavaa kai olisi se, että ei hoidettaisi lainkaan, annettaisiin potilaiden kuolla mahdollisimman nopeasti. Tämä on kylmä totuus. Mutta näinhän ei sivistynyt yhteiskunta voi tehdä, vaan sivistynyt yhteiskunta haluaa hoitaa ihmisiä kaikilla niillä lääketieteellisillä keinoilla, mitä on käytettävissä, ja mahdollisimman pitkään. Siihen ei kannata ehkä enempää mennä.

Ed. Karjula on siinä oikeassa, että joudumme varmasti myöhemmin tähän Suomessa puuttumaan, miten eri alojen valtavat tuottavuuden kasvuerot heijastuvat palkkakehitykseen. Tähän astihan tulopoliittisilla ratkaisuilla on nimenomaan pyritty solidaariseen ajatteluun. On ajateltu, että suurin piirtein samanlaiset palkankorotukset tuli-

sivat kaikille sektoreille, olipa tuottavuuden nousu mikä tahansa, olipa kilpailukyky mikä tahansa. Tämähän on tietysti myöskin ongelma. Eri sektoreilla eri yritysten kilpailukyky on tietysti erilainen ja totta kai samankin sektorin sisällä kilpailukyky on erilainen, mutta se kuuluu taas markkinatalouden lakeihin.

Mitä tulee, puhemies, heikkoon euroon ja sen vaikutuksiin inflaatioon, se on aivan selvä asia. Olen ilahtunut siitä, että suomalaisessa lehdistössäkin on ruvettu keskustelemaan ihan oikeasta asiasta. Kun olen valtiovarainministeri Niinistön kanssa muutaman kerran keskustellut siitä, minä takia euro on heikko, niin jos muistatte, ministeri Niinistö on yleensä sanonut, että rakenteet Euroopassa ovat jäykät jne. Nyt on menty todelliseen keskusteluun, mikä on Euroopan keskuspankin ja sen pääjohtajan uskottavuus tällä hetkellä.

Wim Duisenberg on joutunut ilmeisesti tänään lehdistön tulitukseen ja hän joutuu selittelemään puheitaan. Euro laski eilen aivan ennätysalhaalle. Kyllä minä edelleenkin, vaikka täällä on esitetty erilaisia näkemyksiä, väitän ja se on ollut minun ideani, että esimerkiksi Amerikan keskuspankin Federal Reserven pääjohtaja Alan Greenspan on myöskin jonkin näköinen vakauden tae, ja se puuttuu nyt Euroopan keskuspankilta. Euroopan keskuspankilta puuttuu selvä johtaja. Esimerkiksi seuraajaehdokas Jean-Claude Trichet on tällä hetkellä Ranskassa syytettynä Crédit Lyonnais'hen liittyvistä ongelmista vuodelta 90. Mitä se vaikuttaa esimerkiksi seuraavan keskuspankin pääjohtajan uskottavuuteen, että hän on tällä hetkellä Ranskassa syytettynä? Kyllä Euroopan keskuspankki saa nyt mennä myös itseensä ja katsoa todella, mitä Euroopan keskuspankissa tehdään, eikä koko ajan osoiteta sormella, että me poliitikot olemme väärässä, meillä ei ole riittävästi rohkeutta tehdä rakenteellisia uudistuksia.

Jos oikein muistan, Suomihan on yritysvertailuissa tällä hetkellä maailman johtava maa. Kyllä meidän työmarkkinamme joustavat, ed. Karjula. Sitä te olette vaatinut koko viime kauden. Meidän rakenteemme joustavat, mutta tuntuu siltä, että kaikissa muissa maissa näin ei valitettavasti ole.

Mitä taitettuun indeksiin tulee, puhemies, niin toistan lähtökohdan vielä. Olen itse, niin kuin kaikki me sosialidemokraattiset kansanedustajat ja varmaan vasemmistoliitonkin kansanedusta-

jat, joutunut selittämään sitä, miten tällaiseen on menty. Sehän oli tulopoliittisen ratkaisun seuraus. Tosiasiahan on se, mistä esimerkiksi Pekka Sauramo, Palkansaajien tutkimuslaitoksen tutkija, aivan tällä viikolla julkaisi selvityksen, että eläkeläisten elintaso verrattuna palkansaajiin on selvästi laskenut. Totta kai meidän kansanedustajien pitää myös tehdä johtopäätöksiä. Nyt kun tulopoliittiset neuvottelut alkavat, mielestäni taitettu indeksi — se on nyt minun ehdotukseni — otettaisiin myös mukaan keskusteluihin. Kun esimerkiksi ministeri Soininvaara sanoo, että se maksaisi niin ja niin paljon, niin kuten ed. Kuoppa sanoi, nyt suhteet ovat 80 ja 20 prosenttia ja kun esimerkiksi 10 prosenttia nostetaan sitä, miten se on palkkoihin sidottu, niin sillä on jo vaikutusta. Variaatioitahan on vaikka kuinka paljon. Ei ole niin kuin ministeri Soininvaara sanoi, että se on niin kallis ratkaisu. Erilaisia ratkaisumahdollisuuksia löytyy.

Puhemies! Lopuksi vielä haluan sanoa sen, että kun me kaikki kansanedustajat olemme vaatineet veronalennuksia ja puhuneet kovasti niiden puolesta ja itsekin olen ollut sitä mieltä, että porvarihallituksen aikana menimme verotuksessa aivan järjettömyyksiin, niin olemme tulleet siinä pikkuhiljaa alas. Se on lisännyt ihmisten ostovoimaa, se on lisännyt palvelujen kysyntää, olemme päässeet vähän parempaan työllisyyteen. Mutta, puhemies, kyllä palkanmaksu yksiselitteisesti kuuluu yrityksille. Totean sen tosiasian, että meillä 500 parhaan, suurimman yrityksen yhteiset voitot — nämä ovat Kauppalehdessä olleita tietoja — olivat 80 miljardia markkaa viime vuonna. Siis 500 suurimman yrityksen voitot 80 miljardia markkaa. Kyllä palkanmaksu kuuluu yrityksille.

Veronalennuksista aina voidaan keskustella. Mutta emme me kansanedustajat voi mennä siihen, että sanomme äänestäjille, että ei meillä nyt ole varaa, me hoidamme aina palkkaneuvoittelut, maksamme veronalennukset. Silloin meillä ei ole varaa parantaa eläkeläisten vanhustenhuoltoa, ei antaa kotihoidon tukea eikä lapsilisää, mitä esimerkiksi keskusta on tänäänkin monessa eri puheenvuorossa vaatinut.

Puhemies! Ed. Turtiaisen kanssa olen samaa mieltä siitä, että kun tulopoliittiset keskustelut nyt käydään, niin kyllä jonkin näköinen ansiotakuu pitää saada, niin kuin SAK on vaatinut. Minä vain ihmettelen, miten se saadaan ilman indeksi-

ehtoa. Minkälainen sopimus pystytään tekemään?

Puhemies! Ihan lopuksi puoluetoveri Antero Kekkoselle toteaisin kyllä — hänkin on poistunut keskuudestamme — että lainasin sitä kohtaa. Myöskin hallituksen esityksessä sanotaan, että selvää syy-yhteyttä ei inflaation ja indeksiehdon käyttämisen välillä ole olemassa.

²¹ **Kyösti Karjula /kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Elo varsin ansiokkaasti tarkastelee tätä asiakokonaisuutta. Mutta haluan yhteen lähtökohtaan puuttua, koska ed. Elo viittasi allekirjoittaneen kannanottoihin nimenomaan työmarkkinoiden joustavuudesta. Minusta nyt on olennaista nähdä se, että ne käytännöt, mitkä meillä on Suomessa, vaatisivat toisenlaista hallituksen vastuuta budjettirahoituksen osoittamisesta nimenomaan julkisiin palveluihin. Nimittäin julkiset palveluthan tällä hetkellä joutuvat kaikkein eniten joustamaan. Jos me ajattelemme esimerkiksi työelämäkäytäntöjä, onko, ed. Elo, teidän mielestänne oikein, että julkisissa terveyspalveluissa roikotetaan vuosikausia määräaikaissa työsuhteissa ihmisiä epävarmuudessa? Muutaman päivän aikajänteellä he tietävät, onko työtä vai ei. Pienyrityskentässä tätä ilmiötä ei edes ole. (Puhemies koputtaa) Syy on siinä, että ei ole julkisella sektorilla riittävää palkanmaksuvaraa.

²² **Ismo Seivästö /skl** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Elo viittasi eläkeläisten ja palkansaajien välisten tuloerojen kasvuun, mikä on aivan totta. Samoin palkansaajien sisällä on tapahtunut aikamoista erojen kasvua. Julkisen sektorin palkat ovat huomattavasti hitaammin nousseet kuin tietyllä informaatioteknologia-alalla, eli palkkaerot ja tuloerot tätä myötä ovat kasvaneet. Kun otetaan huomioon, että kyselytunnilla käytiin vähän Tampereen kunnallispolitiikkaa täällä, niin Tampereen suunnalta on kuulunut sellaisia viestejä, että tuloerojen raju kasvu on myös uhka talouskasvulle. Tuloerojen raju kasvu johtaa myös yhteiskuntarauhan järkkymiseen helposti. Sen jälkeen meillä on entistä suuremmat vaikeudet tämän kansan kesellä.

Muistuttaisin ed. Eloa siitä, että SAK on juuri vaatinut sitä, että nyt pitää saada muutama miljardi hyvinvointipalvelujen parantamiseen.

²³ **Matti Väistö /kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Elon puheenvuorossa tulivat hyvin esille ne asiat, jotka tämän hetken taloudessa meillä on keskeisellä sijalla. Hän otti esille myös ostovoimakysymyksen ja sen tarkastelun eri väestöryhmien osalta. Mielestäni ne tiedot, joihin hän puheenvuorossaan viittasi, pitävät vallan hyvin paikkansa. Eläkeläiset ovat suuren joukkona jäämässä jälkeen tulokehityksestä, ansiokehityksestä. Tietenkin tämänkin ryhmän sisällä on paljon eroja. Erot ovat palkansaajapuolellakin kasvamassa. Eikö, ed. Elo, hallituksen piiristä ole jopa pidetty tätä hyvänäkin, että meillä tuloerot kasvavat? Mielestäni siihen liittyy hyvin suuri vaara. Kyllä meidän on huolehdittava siitä, että kaikilla säilyy kasva-
neesta talouden kehityksestä (Puhemies koputtaa) oikea osuutensa. Tasapuolisuutta ja oikeudenmukaisuutta, sitä eläkeläisetkin odottavat.

²⁴ **Mikko Elo /sd** (vastauspuheenvuoro): Puhemies! Aivan lyhyesti: Mitä tulee ed. Karjulan puheenvuoroon, niin totta on se, että julkisella sektorilla on menty valitettavan pitkälle määräaikaisten työsuhteiden käytössä. Mutta nyt olen ymmärtänyt, että tässä hallitus ja kunnat ovat tulossa uuteen ajatteluun. Olen ymmärtänyt niin, että ensi vuonna aiotaan hyvin suuri osa näistä määräaikaista työsuhteista vakinaistaa. Meidän, jotka olemme kunnallisvaltuustossa, tehtävämme on myöskin hoitaa, että näin käytännössä tulee tapahtumaan.

Mitä tulee, ed. Karjula, Suomen työmarkkinoiden jäykkyyksiin ja joustavuuteen, niin totean nyt, ed. Karjula, että meillä on vuoden 98 tilastojen mukaan 1,1 miljoonaa ihmistä, jotka tekivät pätkätöitä ja niin sanottua epätyypillistä työtä. Heidän keskimääräinen ansionsa oli 33 000 markkaa vuodessa. He tekivät töitä keskimäärin 4,8 kuukautta. Täysin amerikkalainen malli. Sillähan ei enää ihminen tule toimeen. Tässä on myöskin yksityinen sektori mukana.

Kuinka paljon meidän pitää käyttää hyvinvointipalveluihin, kuinka paljon velanmaksuun ja veronalennuksiin? Toteaisin kyllä, että velanmaksua, olen sanonut sen ministeri Niinistölle, on liioiteltu. Tästä ehkä ed. Karjula on eri mieltä.

Ensimmäinen varapuhemies: Vastauspuheenvuoron pituus on todella 1 minuutti!

²⁵ **Marja-Liisa Tykkyläinen /sd:** Arvoisa puhemies! Haluan todeta, että Suomessa on sellaisia eläkeläisiä, jotka saavat varsin korkeaa eläkettä. Sitten meillä on niitä eläkeläisiä, jotka saavat erittäin pientä eläkettä, jolla ei tulla toimeen. Lisäksi totean totuudenmukaisesti sen, että taitettua indeksia voidaan tarkastella kahdelta eri sektorilta. Toisaalta joku on siitä hyötynyt, mutta on myöskin joukko, joka on hävinnyt tässä tilanteessa. Pitää myöskin tuoda asiat esille niin kuin ne ovat.

Nyt haluan todeta, että mitä tulee eläkkeisiin, niin tällä hetkellä ollaan selvittelemässä pohjaosaleikkausta. Pohjaosaahan on leikattu kaksi kertaa. Sekin pitää paikkansa. Toivottavasti tähän saadaan korjaukset aikaan.

Sitten kun me käsittelemme tätä lainsäädäntöä, niin täällä on poikkeuksia, mihin tätä lainsäädäntöä ei sovelleta. Meidän pitää muistaa, että nyt käsitellään indeksiehdon kohdalla lainsäädäntöä käytön rajoittamisesta.

Minua huolestuttavat erittäin paljon tällä hetkellä asuinhuoneistojen vuokrasopimukset. Vuokrien kohoaminen on erittäin tuntuva. Olen miettinyt pitkään, miten me oikeastaan selviämme tästä tilanteesta. Silloin kun vuokrasääntely aikanaan purettiin, tämä asia riistäytyi aika lailla koko Suomessa. Vaikka tässä onkin esitetty poikkeukset näiden asioiden kohdalla, niin kannan huolta, miten ihmiset, jotka eivät pysty omistusasunnoissa asumaan ja joutuvat asumaan vuokra-asunnoissa, yleensä pärjäävät silloin, kun on pienet tulot. Tällä on otettu esille nimenomaan pienet tulot. Kansan keskuudessa on olemassa suurituloisia, keskituloisia ja pienituloisia. Tähänkin pitäisi saada jonkinlaista tasoitusta aikaan.

Itse haluan käsitellä näitä asioita siltä pohjalta, että eduskunnan tehtävä, kansanedustajien tehtävä, on oppositiosta ja hallituspuolueista riippumatta tasa-arvoisesti ajaa asioita niin, että ne koituvat tämän kansan parhaaksi.

²⁶ **Pentti Tiisanen /vas:** Arvoisa rouva puhemies! Aivan lyhyesti: Hallituksen esitys n:o 162 ei varsinaisesti tietenkään käsittele eläkeindeksiä. Se todetaan 2 §:ssä erityisesti, mutta haluaisin itse kuitenkin jatkaa hiukan tätä keskustelua. Totean, että ministeri Soininvaara vieraili täällä, tosin hyvin lyhyesti. On vain aina niin, että kun ministeri Soininvaara vierailee ja sanoo jotakin, niin se viesti on vähän sama kuin pääministeri

Lipposenkin viesti eläkeläisille, jotakin kielteistä tai huonoa, ainakin niin se on usein tulkittu. Mutta tietysti on niin, että kun ihminen täyttää 65, pääsääntöisesti menot lisääntyvät eivätkä vähene. Sehän on aivan selvä asia. Mitä vanhemmaksi ihmiset elävät, sen enemmän heillä on kuluja muun muassa pitkäaikaissairauden hoidossa. Tämän kaikki tietävät.

Se, että asioita päätetään paljonkin muualla kuin tässä salissa, etukäteen luodaan tietyt mallit ja tuodaan eduskuntaan vain nuijittaviksi, ei voi olla tietenkään oikein. Toiseen asiaan, mihin ed. Tykkyläinen viittasi, toiseen kertaan tapahtuneeseen kansaneläkkeen pohjaosan leikkaukseen ja siihen, että se pitäisi oikaista: Valtiovarainvaliokunta ja sosiaali- ja terveysvaliokunta ovat varmasti tässä hyvin tärkeässä paikassa. Toivoa sopii, että tässä tapahtuu jotakin. Voi sanoa, että kaikki ovat sitä toivoneet sekä ennen vuoden 99 eduskuntavaaleja että sen jälkeen.

Lopuksi, arvoisa puhemies, ed. Karjula, joka kuuluu keskuudestamme poistuneiden joukkoon, totesi, ettei yksityinen sektori, pienyritykset, ketjuta eikä patki työtehtäviä. Näin ei kuitenkaan ole. Nimenomaan myös yksityinen sektori tekee sitä. Esimerkiksi kotikaupungissani Kotkassa asioita joudutaan käräjäoikeudessa saakka selvittelemään juuri näitä päätöksiä ja ketjutte-luja. Se on tietty aivan selvä keinotteluväline. Sillä tavalla ei tietenkään yhteistä hyvää yhteiskuntaa rakenneta.

²⁷ **Mauri Salo /kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Indeksiehdon käytön kieltävä lakiehdotus on lähetekeskustelussa. Täällä on puhuttu paljon muustakin asiasta. Indeksiehto on tarkoitettu tietenkin turvaamaan turbulenssissa tilanteessa olutta maailmaa, mutta tällä lailla joka tapauksessa hallitus haluaa, vasemmistoliittolaisen ministerin esityksestä, kieltää indeksiehdon ottamisen palkkoihin. Eläkkeiden indeksiehto sallitaan, mutta kuitenkin niin, että ne sopimukset, jotka on tehty ennen tämän lain voimaantuloa, jäävät edelleen voimaan. Tällä ei siis pureta laissa olevaa taitetun indeksin vääryyttä.

²⁸ **Juha Korkeaoja /kesk:** Arvoisa puhemies! Minusta tässä on otettava se peruslähtökohta huomioon, että indeksiehto on vastaus ja reaktio inflaatioon. Näin ollen pitää kysyä, onko se maailma, jossa oli korkea inflaatio ja indeksiehto, se, mitä me tavoittelemme, vai se maailma, jossa on

matala inflaatio eikä indeksiehtoa. Totta kai jälkimmäinen on oikea. Näin ollen, kun näin on, hallituksen pitäisikin kantaa erityistä huolta inflaatiosta. Nyt tässä puhutaan minusta hyvin sekundäärisestä asiasta, kun puhutaan indeksiehdosta. Kaikin tavoin pitäisi inflaatiota pyrkiä estämään. Olemme muun muassa esittäneet öljyn hinnannousun vaikutusten vaimentamista juuri siitä syystä, että inflaatiopaineet, joita se aiheuttaa, saataisiin alemmiksi.

Ed. Elo totesi, että öljyn hinta ei vaikuta ruoan hintaan. Ei näin ole. Öljyn hinta vaikuttaa aivan oleellisesti maataloustuotteiden tuotantokustannuksiin, kuljetuskustannuksiin jne., ja inflaatiovaikutus tulee viiveellä ruokaan ilman muuta, sitä ei voida välttää, ja moniin moniin muihin tuotteisiin, tarvikkeisiin ja palveluksiin, joita vielä ei nähdä. Hallituksen pitäisi kiinnittää inflaatiopuoleen huomiota ja tällä tavalla tehdä tarpeettomaksi koko tämä keskustelu indeksiehdosta.

Ed. Laitinen merkitään läsnä olevaksi.

²⁹ **Pentti Tiisanen /vas:** Arvoisa puhemies! Käytän vielä puheenvuoron, koska ed. Mauri Salo jotenkin yritti vääntää vasemmistolaista ministeriä leikattuun eläkeindeksiin mukaan. Totean sen, että 2 § tässä varsin ohuessa hallituksen esityksessä n:o 162 toteaa poikkeukset, joita esitys ei koske. Siinä on mainittu eläkettä koskevat sopimukset ja lukuisa joukko muita sopimuksia. Kuitenkaan tässä nyt ei todellakaan taitetusta indeksistä päätetä. Eikö niin ole?

Toisaalta muistakaamme sitä aikaa, kun eläkeisiin ei liittynyt lainkaan indeksiä. Sekin tilanne oli muutaman vuoden ajan 90-luvun alkupuolella, ja se oli vielä huonompi tilanne. Tietysti kaikki ne, jotka ovat kritisoineet tätä yli 65-vuotiaitten eläkkeiden leikattua indeksiä, ovat sikäli oikeassa, että, niin kuin totesin, mitä vanhemmaksi tullaan, sen enemmän tarvitaan myös taloudellista tukea vaikeuksista selviämiseen.

³⁰ **Marjatta Stenius-Kaukonen /vas:** Arvoisa puhemies! Kuuntelin työhuoneessa keskustelua. Täällä on keskusteltu sekä taitetusta indeksistä

että kansaneläkkeen pohjaosan kaksinkertaisesta leikkauksesta. Niistä aluksi pari sanaa.

Taitettu indeksi on ilman muuta epäoikeudenmukainen indeksi, ja se tulee korjata. Tässä yhteydessä en mene yksityiskohtiin. Olin erittäin iloinen — minulla on vieläkin tallessa siitä kertova lehtileike — kun puhemies Uosukainen presidentinvaalikampanjan aikana kertoi havainneensa, että on säädetty tällainen epäoikeudenmukainen indeksi ja että se pitää korjata. Nyt odotan, että me yhdessä tämän korjaamme. En nyt tarkoita vain puhemiestä ja itseäni, vaan meitä kaikkia kansanedustajia.

Puhuttiin myös pohjaosan kaksinkertaisesta leikkauksesta. Sen osalta voin kertoa teille, mitä sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunnassa on tänään kuultu. On saatu selvitys siitä, että kaksinkertaisia leikkauksia on 121 400, ja olemme käyneet varsin, sen verran voi tietysti sanoa, vaikka asian käsittely on kesken, voimallista keskustelua eläkelaitosten edustajien ja valiokunnan jäsenen kesken, koska valiokunnan jäsenet ovat edelleen sitä mieltä, että pohjaosan kaksinkertainen leikkaus tulee korjata. Tähän pyrimme.

Miksi puhun indeksin leikkausasiasta tässä? Siksi, että viimeksi haluan puhua työttömyyskorvauksen indeksistä. Palkka, jonka perusteella ansiosidonnainen päiväraha määritellään, ei ole sidottu indeksiin. Tämä jos mikä on johtanut pysyvään päivärahan alenemiseen ansiosidonnaista päivärahaa saavilla. Kun peruspäiväraha nousee merkittävästi, ansiosidonnainen päiväraha nousee yleensä 50 pennillä. Kun ollaan vuosikautia ansiosidonnaisella päivärahalla ja sitten kun kymmenen kuukauden työssäoloa jollain tavalla tulee täytetyksi ja päiväraha pudotetaan 20 prosentilla ja jälleen alkaa tämä sama, että päivärahan perusteena olevaa palkkaa ei tarkisteta millään indeksillä, niin päiväraha putoaa putoamistaan. Itselläni on tiedossa tapauksia, joissa työttömällä pankkitoihimenkilöllä, yksinhuoltajaäidillä, ansiosidonnainen päiväraha on 3 000 markkaa netto. Hän ei ole ainoa tapaus, näitä on Pirkanmaallakin paljon ja muualla maassa myös runsaasti.

Ehdotin, että tehtäisiin projekti, jolla kansaneläkkeen kaksinkertaisen pohjaosan leikkaus ratkaistaisiin. Työeläkelaitokset väittävät, että tämä on niin suuritoinen urakka, että koko eläkkeiden myöntämiskäytäntö menisi moneksi vuodeksi ilman sekaisin, jos näitä ruvettaisiin käsipelillä korjaamaan. Ehdotin, niin kuin myös ed. Huotari,

valiokunnassa asiantuntijoille, että tehdään niin, että kaksinkertaisen pohjaosan leikkauksen korjausta haetaan — hakemusmenettelyhän on ollut esillä tässä keskustelussa — jos sitä ei muuten eläkelaitosten rekistereistä löydetä. Vuotta 91 ennen ei ole kuulemma atk:lla näitä tehty, ne pitää käsi­pelillä laskea.

Miten tämä rahoitettaisiin? Varhaiskuntoutusrahoilla. Kuntien eläkevakuutuslaitos, joka näistä suurimman osan joutuu maksamaan, Valtio­konttori ja yksityiset työeläkelaitokset, palkkai­sivat varhaiskuntoutusrahoilla esimerkiksi rahoitusalan työttömiä, joita Tampereella on runsaasti ja jotka nyt ovat juuri näillä pienillä ansiosidon­naisilla päivärahoilla, osa työmarkkinatuella ja osalla 0 markkaa puolison tulojen tarveharkin­nan vuoksi. Palkattaisiin heidät, koska muuten he 55 vuotta ja niillä main olevina pian saattaisivat jäädä työttömyyseläkkeelle tai henkisen paineen vuoksi työkyvyttömyyseläkkeelle tai muusta syystä eläköityä vastoin hallituksen tavoitetta. Nämä työttömät pankkitoimihenkilöt varmasti osaavat atk:kin käyttää. Hämmästel­in sitä, min­käläisen määrän kurseja he esimerkiksi ovat käyneet heille kertyneiden 5—10 työttömyys­vuoden aikana.

Näillä varhaiskuntoutusrahoilla voitaisiin projekti toteuttaa ja perustaa esimerkiksi jokaiseen kaupunkiin toimisto, johon ne eläkeläiset, jotka epäilevät, että heidän pohjaosansa on kahteen kertaan leikattu, voisivat tuoda vanhat eläkepää­toksensä. Jos ei niitä ole tallella, niin projekti­työntekijät auttaisivat heitä ja vähentäisivät eläkelaitosten työtä ensin tutkimalla, onko pohjaosa todella kahteen kertaan leikattu. Kuten totesin, näitä tapauksia on 121 000, ja eläkelaitokset sanovat, että jos korjaus pitää myöntää hakemuksesta, niin sinnehan tulee 300 000 hakemusta. Epäilemättä moni sellainenkin hakisi kaksinker­taisen pohjaosan leikkauksen korjaamista, jolta pohjaosaa ei kaksinkertaisesti ole suinkaan lei­kattu. Varmasti sellaisetkin, joilta ei ole yhtä­kään kertaa sitä leikattu. On tietysti paljon enem­män niitä, joilta on kertaalleen leikattu. Mutta näitä kahteen kertaan leikattuja on 121 000. Täl­lä tavalla voitaisiin selvittää, ketkä ovat oikeutet­tuja korjaukseen, keiltä on leikattu kahteen ker­taan pohjaosaa. Tällaisena projektityönä se voi­taisiin selvittää, ja eläkelaitokset säästäisivät tulevia eläkerahoja, ja valtio ja työttömyyskassat säästäisivät työttömyyspäivärahoja, kun viisi­kymppiset naiset, työkykyiset ja työhaluiset, te-

kisivät työn. Heille voisi kyllä maksaa, ei 85 pro­sentin työaikaista pientä palkkaa, vaan kokoai­kaisesta työstä kunnollisen palkan, sen he ovat ansainneet. Näin varmasti eläkelaitokselle tulisi halvemmaksi kaiken kaikkiaan, kun verrataan eläkemenoja ja sitä mitä nyt yhteiskunnalle mak­sa­a, että nämä henkilöt ovat työttöminä.

On totta, että kaksinkertaisen pohjaosan lei­kauksen korjaaminen maksaisi 527,4 miljoonaa markkaa. Työeläkelaitokset ovat kuitenkin sääs­täneet hirveän paljon enemmän, koska koko sen ajan kun nämä ihmiset saivat pohjaosan, työelä­kettä oli pienennetty pohjaosan verran, tai jos ei kokonaan pohjaosan verran, niin ainakin se oli soviteltu niin, että eläkelaitosten ei tarvinnut maksaa täyttä määrää työeläkettä.

Tällaista projektia ehdotin ja aion sen kyllä panna ihan vielä paperille. Ilmoitin eläkelaitok­sille, että jos niistä teidän tel-rahastoista, joissa on muistaakseni noin 400 miljardia markkaa, jos niistä ei rahaa löydy, niin olen valmis tekemään ESR-projektihakemuksen. Haetaan raha, jolla tämä projekti toteutetaan Euroopan sosiaalira­hastosta. Näin eläkeläiset, joilta pohjaosa on kah­teen kertaan leikattu, saisivat oikeutta ja pitkäai­kaistyöttömät työhaluiset, työkykyiset naiset ja miksei miehetkin voisivat saada vielä 50 ikävuoden jälkeen työtä. Kun tänä päivänä 45 tai 50 vuotta täyttäneet tai ainakin 55 vuotta täyttäneet hakevat työpaikkaa Tampereella, työnhakuhaas­ttelu loppuu viimeistään siinä vaiheessa, kun käy ilmi, mikä on ikä.

Arvoisa puhemies! Tämä liittyy mitä suurim­massa määrin myöskin indeksikorotuksiin, eli ansiosidonnaiset päivärahat ovat kohtuuttoman pienet, kun niissä ei ole indeksikorotusta.

Keskustelu päättyy.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

3) Hallituksen esitys laiksi julkishallinnon ja -talouden tilintarkastajista annetun lain muuttamisesta

Lähetekeskustelu

Hallituksen esitys HE 163/2000 vp

Asia lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

4) Hallituksen esitys laiksi vaikeavammaisille yrittäjille myönnettävistä veronhuojenuksista annetun lain 3 §:n muuttamisesta

Lähetekeskustelu

Hallituksen esitys HE 164/2000 vp

Ensimmäinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

Keskustelu:

¹ **Marja-Liisa Tykkyläinen /sd:** Arvoisa puhemies! Vaikka olen valtiovarainvaliokunnan jäsen, en kuulu kuitenkaan verojaostoon. Sen johdosta muutamia eväitä.

Vaikeavammaisille alettiin suorittaa korvauksia 1995, lähinnä sokeille. Siinä vaiheessa muille vaikeavammaisille annettiin verotuskäytäntö. Onneksi nyt tässä lainsäädännössä on otettu huomioon vaikeavammaisten tilanne nimenomaan yrittäjien kohdalla, ja nyt tullaan tämän lain yhteydessä arvonlisäverolakia muuttamaan eli vaikeavammaisten yrittäjien toiminnasta tulee verotonta. Tämä on ihan hyvä asia.

Lipposen toinen hallitus on perustanut työryhmän, ja vammaispolitiikan voimavaroja on kohdennettu vammaistyöryhmä 96:n ehdotusten suuntaisesti. Tässä on käytetty nyt verotuksen kautta tulevia tukimuotoja. Ne on ohjattu myöskin tueksi ja palveluksi.

Voisi todeta myöskin, että on ihan hyvä, että nyt ollaan etenemässä asiassa, kun neuvontapalveluiden kehittämisestä tulee selvitystyö vuoden 2000 loppuun mennessä ja tätä lainsäädäntöä vielä jatketaan 2001 alussa. Toivoisin, että veronhuojennusten lisäksi voitaisiin myöskin muulla tavalla huolehtia vaikeavammaisista yrittäjistä, joita on yhteensä noin tuhat tällä hetkellä.

Haluan ottaa esille, vaikka se ei varsinaisesti tähän lainsäädäntöön kuulukaan, arvoisa puhemies, että meillä on ollut tällä hetkellä käytävissä monia lainamahdollisuuksia Finnveran kautta. Näkisin, että vaikeavammaiset eivät ole sieltä voineet riittävästi saada tukea. Toivoisin, että tämä tukimuoto myöskin voitaisiin ottaa huomioon.

Kolmantena asiana tuon esille rahastot. Meillä on joitakin rahastoja, joista jaetaan rahoituksia yrittäjille. Nyt on tulossa nuorille yrittäjille oma rahasto. Näkisin, että myöskin näistä rahastoista,

jotka ovat maakunnallisia, voisivat vaikeavammaiset saada oman osuutensa.

² **Säde Tahvanainen /sd:** Arvoisa puhemies! Ed. Tykkyläinen toi esille, että laissa on kyse siitä, että vaikeavammaisten henkilöiden yritystoimintaa pyritään tukemaan veronhuojennuksilla. On erittäin hyvä asia, että näin toimitaan ja kauppa- ja teollisuusministeriöllä on edelleen projekti asian edistämisen osalta.

Haluaisin tuoda esille sen näkemyksen, että tässä yhteydessä kun mietitään erilaisia tukimuotoja vammaisille yrittäjille, myös samalla mietittäisiin muutoin vammaisten kuntouttavan työtoiminnan ja yleensäkin ottaen vammaisten aktivointiin liittyvää yritystoimintaa. Meillä on tällä hetkellä muun muassa useita projekteja niin sanotusta sosiaalisesta yritystoiminnasta maassamme. Itä-Suomessa muun muassa, ed. Tykkyläisen vaalialueella, ja myöskin Pohjois-Karjalassa on tällä hetkellä meneillään hanke, jossa pyritään aikaisempia suojatyökeskuksia muuttamaan sosiaalisiksi yrityksiä, jotka kykenisivät työllistämään aikaisempaa enemmän vajaakuntaisia ja vammaisia henkilöitä ja toimimaan puhtaasti yritys pohjalta. Mutta tiedämme, että kun vajaakuntainen tai vammaisen henkilö työllistetään yritykseen, hänen työpanoksensa ei ole aivan yhtä suuri kuin olisi vammattoman henkilön. Tämän vuoksi nämä yritykset tarvitsisivat tukea etenkin alkukäynnistämiseen sekä myös kuntoutustoimintoihin. Tiedän, että tätä asiaakin jollain tasolla jo selvitetään, mutta toivoisin, että kun asiaa käsitellään valtiovarainvaliokunnassa, erityisesti kiinnitettäisiin huomiota tähän kysymykseen ja annettaisiin vähän potkua hallitukselle asioitten edistämiseen.

Ed. Rajamäen ensimmäiseksi allekirjoittamana on tehty aloite, johon olen myös yhtynyt, sosiaalisten yritysten tukemisesta ensi vuodelle. Toivoisin, että myös tämä asia edistyisi budjettikäsittelyn yhteydessä.

Toiseksi haluaisin vielä tuoda esille, että Vammaistyöryhmä 96:n tekemiä esityksiä muun muassa invalidivähennyksen aktiivikäytön osalta voitaisiin edistää. Meillä on monia esimerkkejä siitä, kuinka muuttamalla passiivisia vähennysoikeuksia aktiivisiksi toimiksi on saatu hyvää tulosta aikaan. Vammaisjärjestöjen yksimielinen kanta on, että invalidivähennys voitaisiin poistaa ja suunnata tuki muun muassa yritystoimintoihin, avustajakysymyksen ratkaisemiseen

jne. vammaisten ja vajaakuntoisten henkilöitten osalta.

³ **Sakari Smeds /skl:** Arvoisa puhemies! Hallitus esittää, että vaikeavammaisten yrittäjien arvonlisäverovapautta jatkettaisiin yhdellä vuodella. Tämä tavoite on oikein hyvä. Pidän hyvänä, että vammaisten yrittäjyyttä tuetaan ja pyritään säilyttämään yrittämisen mahdollisuudet edes sillä tasolla, jolla ne olivat ennen maamme jäsenyyttä Euroopan unionissa. Euroopan unionihan tässä suhteessa on osoittautunut varsin ongelmalliseksi ja unionin arvovalinnat mielestäni vääriksi, sillä unioni arvottaa kilpailunäkökulman tärkeämmäksi kuin vammaisten elinolosuhteiden kehittämisen. Näinhän unioni tosiasiasa tekee, kun sen direktiivit suhtautuvat erittäin nihkeästi vaikeavammaisten yrittäjien toiminnan tukemiseen veroteitse.

Pidän lakiesitystä siis hyvänä, mutta näen joiakin merkittäviä ongelmia, jotka eivät tällä lakiesityksellä tule ratkaistuksi. Nimittäin tosiasiasa hallitus jatkaa nyt sitä samaa linjaa, jota kesti koko viime vaalikauden, että vaikeavammaisia yrittäjiä pidetään jatkuvassa epävarmuudessa, kun tätä lainsäädäntöä vuosi toisensa jälkeen uusitaan vain vuodeksi kerrallaan.

Päinvastoin kuin ehkä ed. Tykkyläisen puheenvuorosta saattoi saada käsityksen, lakiesitykseen ei sisälly muuta substanssimuutosta kuin lain jatkaminen yhdellä vuodella. Mielestäni yrittäjät ylipäänsä, mutta ennen kaikkea vaikeavammaiset yrittäjät, ansaitsivat kyllä yhteiskunnan taholta sen kaltaisen myönteisen kohtelun, että heillä voisi olla vuotta pidemmällä tähtäimellä tiedossa ne toimintasäännöt, joilla yhteiskunta esimerkiksi verotuksellisin keinoin heihin suhtautuu. Hallitus ei ole kyennyt luomaan tämän kaltaisia pelisääntöjä.

Jo vuonna 96 tämän asian ympärillä istui työryhmä. Nyt hallituksen esityksen perusteluista käy ilmi, että jälleen aloitetaan uusi selvitystyö. Mielestäni vaikeavammaisten yrittäjien kannalta olisi kyllä aivan kohtuullista, että jossakin vaiheessa tästä selvitystyöstä päästäisiin konkreettisiin pitkäjänteisiin toimenpide-esityksiin. Toivon todella, että hallitus voisi tähän aiheeseen perehtyä sillä vakavuudella, että vaikeavammaisten yrittäjyys mahdollistettaisiin jonkinlaisella pysyvällä kannustejärjestelmällä, on se sitten suoraa tukea tai veroteitse tapahtuvaa tukea niin kuin tässä esityksessä.

Arvoisa puhemies! Yhteenvedona: Esitys on tervetullut, kannatan sitä, mutta pidän valitettavana sitä, että vuodesta toiseen vaikeavammaiset yrittäjät joutuvat toteamaan, että heidän asiansa ei ole saanut siinä määrin vastuullista ja vakavaa käsittelyä, että heidän yrittäjyyttään tuettaisiin pysyvällä järjestelmällä.

Ensimmäinen varapuhemies: Vastauspuheen-
vuorojen pituus on 1 minuutti.

⁴ **Marja-Liisa Tykkyläinen /sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Smedsin puheenvuoron johdosta totean, että olihan hyvä, että Lipposen hallituksen aikana on kuitenkin annettu tämä ensimmäisen vaiheen selvitys. Tämä tarkoittaa sitä, että vuoden 2000 loppuun mennessä on olemassa esitykset. Tämän johdosta on hyvä, että lainsäädäntö kuitenkin verotuksen kohdalta nyt voidaan toteuttaa.

Olen samaa mieltä edellisen puhujan kanssa siitä, että tämä ei saa olla yksivuotinen, vaan tämän pitää olla pysyväisluontoinen lainsäädäntö.

⁵ **Säde Tahvanainen /sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluaisin ed. Smedsille vastata kyllä, että Lipposen ensimmäinen ja toinen hallitus ovat molemmat olleet erittäin edistyksellisiä vammaispolitiikassaan. Näiden hallitusten aikana on päästy hyvin monta askelta eteenpäin nimenomaan vammaisten aktivoimisessa työelämään ja suhteessa esimerkiksi kansaneläkkeeseen ja siihen, että vammaisia henkilöitä ei enää suoraan haluta panna eläkkeelle, kun he peruskoulusta pääsevät. Muun muassa tällaisia muutoksia on tehty viime kaudella ja nyt niitä yritetään edistää.

Samoin itse lakiesityksestä ymmärrän, että tämä on nyt vielä ollut yksivuotinen sen vuoksi, että tässä yritetään tehdä lisää selvityksiä, mutta käytännössähän nämä viivytykset ovat olleet näköjään todellakin EU:sta johtuvia.

⁶ **Sakari Smeds /skl** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minäkin pidän oikein hyvänä, että Lipposen hallitus selvittää ja tutkii. Jos asiassa on epäselvyyttä, niin tutkittakoon ja selvitetäköön. Mutta haluan tuoda esille ja korostaa, että Lipposen ykköshallitus jo tutki ja selvitti. Vuonna 96 oli työryhmä, joka huolellisesti asiaa pohdiskeli, ja nyt Lipposen kakkoshallitus esittää eduskunnalle, että aletaan taas tutki-

maan. Minä toivon, että jossakin vaiheessa tämä meidän hyvän laajapohjaisen hallituksemme tutkiminen voisi päättyä sen kaltaiseen myönteiseen lopputulokseen, että vaikeavammaisille yrittäjille saataisiin kehitettyä pysyvä kannustejärjestelmä.

⁷ **Lauri Oinonen /kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Kun käsittelemme hallituksen esitystä eduskunnalle laiksi vaikeavammaisille yrittäjille myönnettävistä veronhuojennuksista annetun lain 3 §:n muuttamisesta, on syytä yhtyä siihen, mitä ed. Smeds edellä sanoi. On tavattoman ihailtavaa, että vaikeavammaisilla on halua yrittämiseen, ja sitä tulee kannustaa ja edesauttaa. Nimenomaan verotukselliset keinot ovat tässä hyvät. Jos yrittäjä ajattelee toimintansa pitkäjänteisyyttä, silloin hänen on kyllä suunniteltava toimintaa aivan toisella tavalla kuin vain yhdeksi vuodeksi, eliikkä on hyvin toivottavaa, että voitaisiin luoda verohelpotuksista pysyvä käytäntö tai ainakin vuotta pitempi käytäntö.

⁸ **Pentti Tiusanen /vas:** Arvoisa rouva puhemies! Ed. Smeds sekä kehui että moitti, ja mielestäni kehut sinänsä on kai pakko jokaisen antaa. Kuitenkin sekä Lipposen ensimmäinen että toinen hallitus, molemmat, ovat tukeneet vaikeavammaisten yritystoimintaa. Tuen pitkäjänteisyys on sitten varmasti kummeksunnan paikka, miksipä ei. Jos lukee tämän varsin lyhyen perusteluosan, niin kyllä tulee siihen loppupäätelmään mihin ed. Tahvanainenkin ja myöskin ed. Smeds sen totesi, että Euroopan unionissa on todellakin asetettu niin sanottu vapaa, puhdas kilpailu monien inhimillisten ja monien muidenkin, muun muassa ympäristöarvojen edelle, ja se on todellakin, puhemies, meille ongelma. Tämähän tulee vastaan tämän tyyppisissä tilanteissa, mutta myöskin esimerkiksi ympäristö- ja terveydenhoidon kohdalla. Tästä me monien lakien kohdalla sitten olemme joutuneet vääntämään kättä. Nyt kai on niin, että pitää löytää sellainen tapa, joka sopii Euroopan unionin kuvioon, ja se ehkä ei olekaan aivan helppoa. Asian selvittäminen saatetaan jopa olla todellakin, ed. Smeds, tarpeen. Uskoisin tähän pääasiaan joka tapauksessa, siihen pyrkimykseen, jota toivon mukaan oppositionkin puolelta kannatetaan, mihin hallitus tässä tähtää.

⁹ **Pehr Löf /r:** Arvoisa puhemies, värderade talman! Sosiaalisten yritysten toimintamahdollisuuksia olisi tosiaan tuettava. Nehän toimivat erittäin hyvin ympäri Eurooppaa. Silloin sanoisin, että arvonlisäveron vähentämismahdollisuus ja myöskin sosiaalisten kustannusten vähentäminen olisivat se kätevin tapa tukea näitä. Tämä olisi kätevämpi kuin rahallinen tuki. Tulen lähitulevaisuudessa jättämään lakialoitteen minäkin tähän suuntaan.

Talman! För att stöda dessa gravt handikappade personers företag stiftades 1995 en lag, enligt vilken sådana företagens verksamhet, som enligt den gamla mervärdeskattelagen från 1994 var skattefri, fortsättningsvis skulle vara det. Lagens giltighetstid har därefter förlängts fyra gånger och man avser att agera enligt handikapparbetsgruppen 96:s förslag om en fortsättning. Jag stöder starkt att den här lagen nu antas, men med tanke på de gravt handikappade företagarna hoppas jag också på ett varaktigare system.

¹⁰ **Marja-Liisa Tykkyläinen /sd:** Puhemies! Pyydän anteeksi, mutta minun on pakko korjata tässä yhtä asiaa, joka tuli esille, eli invalidivähennys, joka ei sinänsä tähän lakiesitykseen sisälly. Invalidivähennys on olemassa ja se on eri lakiehdotus, mutta on erittäin ikävää, että verottaja tulkitsee eri tavalla eri puolilla Suomea invalidivähennystä. Toivoisinkin, että nyt kun tämäkin on käsittelyssä budjetin yhteydessä, niin siinä todellakin huomioitaisiin vammaiset, eli nimi olisi laajempi eikä vain invalidit.

¹¹ **Mauri Salo /kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Euroopan unioni on tällainen kovan kilpailun yhteiskunta, ja sieltä varmaan on johdettu se, että myöskään ei tämän tyyllisiä helpotuksia saisi olla, niin kuin tässä nyt esitetään. On perusteltua, että yrittäjyyteen kannustetaan ja vammaisetkin voivat yrittäjyyttä harjoittaa. Se, että heille annetaan arvonlisäverohelpotuksia, ei suinkaan johda kieroan unionin kilpailutilannetta, vaan tämä on hyvin sosiaalista toimintaa, ja siksi myös yhteiskunnan on syytä pitää edelleen mielessä, että vaikka vammainen onkin yrittäjä, niin hänen sosiaaliturvaansa ei pidä kuitenkaan heikentää. Hänelle pitää turvata myös vammoista johtuva erillisturva, jolloin myös oikeudenmukaisuus toteutuu, koska yleisesti ottaen verottaja ja moni muukin tässä yhteiskunnassa katsoo, että jos on yrit-

täjä, niin siirretään oikeastaan lain turvan ulkopuolelle.

¹² **Sakari Smeds /skl:** Arvoisa puhemies! Vielä lopuksi haluan todeta, että vaikeavammaisten yrittäjyyden edistäminen, sen kohtaamien ongelmien poistaminen, ei varmastikaan ole mikään puoluepoliittinen kysymys. Uskon, että tämän salin tuolta laidasta toiseen laitaan kaikki voimme yhtyä siihen näkemykseen, että näihin ongelmiin olisi haettava ratkaisua. Haluan tähdentää vielä, että se aito palaute, jota vaikeavammaiset yrittäjät esimerkiksi itselleni ovat antaneet, on sen sisältöinen, että he kokevat erittäin ongelmallisena tämän tilanteen, että eduskunta vuodesta toiseen vain vuoden kerrallaan jatkaa arvonlisäverovapautta koskevaa lainsäädäntöä. He toivovat pysyvää kannustinjärjestelmää. Tämän salin vastaus, hallituksen vastaus, on heille vuodesta toiseen, että selvitetään ja tutkitaan. Toivon, että arvoisat hallituspuolueiden edustajat voisivat viedä omille ministereilleen viestiä, että tässä todellakin täytyisi saada pysyvä ratkaisu aikaan. Meille poliitikoille liian usein liian helppo vastaus on se, että me tyydymme ikään kuin väärään rauhaan, että tätähän tutkitaan ja selvitetään. Se ei valitettavasti nyt näille vaikeavammaisille yrittäjille riitä.

¹³ **Pentti Tiusanen /vas:** Arvoisa rouva puhemies! Minä sen enempiä kuin ed. Smedskään emme kuulu kyllä niihin, jotka tyytyvät, uskon, että näin on, yleensäkin näihin valmiisiin vastauksiin. Sivulla 2 hallituksen esityksessä n:o 164 todetaan, että vaikeavammaisten henkilöiden harjoittaman yritystoiminnan edellytysten turvaamisesta ei ole vielä tehty pysyviä ratkaisuja eivätkä toimenpiteet ole täytäntöönpantavissa vuoden 2001 alussa, ja ehdotetaan tämän pidentämistä vuodelle. Kyllä tähän sisältyy se viesti, että ollaan tekemässä muutosta pysyvään suuntaan, niin kuin aivan oikein ed. Smeds peräänkuulutti. Lähtökohtahan on vammaistyöryhmä 96:n ehdotusten toteuttaminen ja se, että Lipposen toisen hallituksen ohjelmaan on tämä hyvä asia otettu. Tästä en kyllä hallitusohjelmaa voi moittia. Aivan hyvä asia on, että tämä on nyt tulossa, ja tähän uskomme.

Lopuksi, sen enempiä ed. Smeds kuin minäkään emme olleet viemässä Suomea EU:n syliin, jossa nyt ollaan. Tämä ympäristö on aiheuttanut arvonlisäveron kohdalla uuden tilanteen, eli mei-

dän kansallinen määräämisvaltamme on tässä rajoittunut. Näissä olosuhteissa etsitään mahdollisuutta toteuttaa yhteinen tahto.

¹⁴ **Marja-Liisa Tykkyläinen /sd:** Arvoisa puhemies! Euroopan unionia on paljon arvosteltu monissa yhteyksissä, mutta nyt voidaan todeta, että tässä asiassa ainakin on sitten Euroopan unioni vaikuttanut myönteisesti vaikeavammaisten asioitten kohdalla. Totean tässä, että Lipposen hallituskin joutuu noudattamaan tässä lainsäädännössä, että vaikeavammaisten kohdalla joudutaan tekemään korjauksia. Ed. Smeds on useampaan otteeseen täällä perännyt sitä, menneekö vuosi kerrallaan. Olen hänen kanssaan aivan täysin samaa mieltä siitä, että ei voi olla lyhytjäteistä lainsäädäntöä, vaan pitää olla pitkäjänteistä lainsäädäntöä. Sen johdosta teemme parhaamme hallituspuolueiden jäsenenä siinä, että laki vaikeavammaisten veronhuojennuksista voitaisiin toteuttaa pitempiaikaiseksi, kokoaikaiseksi.

Keskustelu päättyy.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

5) Hallituksen esitys laiksi maaseutuelinkeinorekisteristä annetun lain muuttamisesta

Lähetekeskustelu

Hallituksen esitys HE 165/2000 vp

Asia lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti maa- ja metsätalousvaliokuntaan.

6) Hallituksen esitys laeiksi yksityisistä teistä annetun lain ja yleisistä teistä annetun lain muuttamisesta

Lähetekeskustelu

Hallituksen esitys HE 166/2000 vp

Ensimmäinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään liikennevaliokuntaan.

Keskustelu:

¹ **Mikko Kuoppa /vas:** Arvoisa puhemies! Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi yksityisistä

teistä annetun lain ja yleisistä teistä annetun lain muuttamisesta on mielestäni tärkeä, sillä erityisesti yksityistielaki kaipaa korjausta. Nythän hallituksen esityksessä esitetään muun muassa, että yksityistielain 23 §:ssä otetaan käyttöön uusi perusmaksu, joka peritään saman suuruisena kaikilta tien osakkailta.

Yleensäkin yksityistielain päätöksentekojärjestelmästä haluaisin muutaman sanan sanoa asianomaiselle valiokunnalle saatesanoiksi ja erityisesti siinä mielessä, koska päätökset tehdään enemmistöpäätöksinä ja kun muistetaan suomalainen kansanluonne. Meillähan ei riitoja juuri mistään niin paljon ole kuin teistä ja rajoista. Ne ovat hyvin yleisiä oikeudessa ja niistä nykypäivinä syntyy varsin merkittäviä kustannuksia.

Erään tiekunnan tiellä suoritettiin vesiosuuskunta vesijohtojen asennusta. Tämän jälkeen tie saatettiin entisenlaiseen kuntoon. Eräitten tieosakkaitten mielestä kuitenkin kunto ei vastannut tasoa, mikä oli ennen vesijohtotyötä. Tiekkunnan kokouksessa enemmistöpäätöksellä päätettiin, että vaaditaan vesiosuuskunta maksamaan korvauksia tiekunnalle. Huomattava osa tiekunnan jäsenistä oli kuitenkin sitä mieltä, että tähän ei ole syytä, vaan tie vastaa sitä kuntoa, mikä sillä aikaisemmin oli, eikä näin ollen pidä lähteä erityisesti riitelemään asiasta. He jättivät tiekunnan pöytäkirjaan eriävät mielipiteensä menettelystä. Tästä huolimatta enemmistöpäätöksellä asia vietiin oikeuden käsittelyyn. Kun oikeusprosessi sitten viimein oli ohi, oikeudenkäyntikulut olivat yli 300 000 markkaa. Tiekkunta lähisi oikeudenkäyntikulut eikä tielle tullut lapiollistakaan uutta soraa eikä tie parantunut millään tavalla, mutta jokainen tieosakas joutui omalta osuudeltaan maksamaan oikeudenkäyntikulut siitä huolimatta, että huomattava osa, mutta kuitenkin vähemmistö, tiekunnan osakkaista alusta asti vastusti oikeudenkäyntimenettelyä.

Tässä ei esitetä muutosta päätöksentekoon, vaan edelleenkin päätökset tehdään täysin enemmistöpäätöksillä, mutta mielestäni olisi syytä miettiä jokin ratkaisu, jotta ne tiekunnan jäsenet, jotka jäävät vähemmistöön tällaisissa riitatapauksissa, eivät joutuisi kohtuuttomien maksujen kohteeksi. Tässäkin tapauksessa maksut olivat todella varsin huomattavia jokaiselle tiekunnan jäsenelle. Näin ollen tulisi miettiä menettelytapoja ja pykäläsisältöjä yksityistielain kohdalta, että kun tiekunnassa esimerkiksi tehdään äänestyspäätöksiä, tällaisia kohtuuttomuuksia ei pääsisi

syntymään. Ymmärrän sen, että tiekkunnan asioita pitää hoitaa ja tiekkunnan pitää määrätä asianmukaiset maksut, joilla voidaan pitää tien kunto yllä, mutta se, että tiekkuntaa voidaan käyttää myöskin muiden tarkoituksien toteuttamiseen, ei voi olla oikein.

Valtion tukihan yksityisteille on supistunut. Sitä taustaa vasten on tärkeää, että tiekkunnat toimisivat vastaisuudessa edelleenkin hyvin ja hoitaisivat tiestön, sillä alempiasteinen tieverkko uhkaa rapautua, ja kun vielä kustannukset ovat nousseet varsin merkittävästi, niin entistä suurempi syy huoleen on olemassa. Tällä laillahan ei tietenkään taata rahaa, erityisesti valtion rahaa, yksityisteille, mutta toivottavasti organisaatiota pystytään parantamaan niin, että tiekkunnat toimisivat entistä tehokkaammin ja entistä paremmin. Vaikka tämä uusi maksu perustuukin hallintokuluihin jnp., siinä mielessä on aina syytä miettiä, onko tänä päivänä uusien maksujen paikka. Kyllä näitä maksuja on muutoinkin aivan riittävästi tiekkuntien jäsenille.

2 Pekka Nousiainen /kesk: Arvoisa rouva puhemies! Käsittelyssä on hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi yksityisistä teistä annetun lain ja yleisistä teistä annetun lain muuttamisesta.

Meillähan on yksityisiä teitä valtakunnassa noin 280 000 kilometriä, joten yksityiset tiet muodostavat erittäin merkittävän osuuden valtakunnallisesta liikenneverkosta. Kun valtionosuudet yksityisteille ovat vähentyneet lähes olemattomiin, yksityisteiden ylläpito on jäänyt osakkaiden vastattavaksi ja kuntien avustuksien varaan. Yksityistiet muodostavat maaseudun ihmisille perusliikenneväylät, ja on aivan välttämätöntä, että meillä on myöskin lainsäädäntö ajan tasalla tämän liikenneverkon hoitamiseksi.

Yksityistiet ovat tärkeitä ei ainoastaan osakkeille mutta myöskin kunnan koulukuljetuksille ja raaka-ainekuljetuksille erityisesti puutavaran osalta. Metsäteollisuus on kantanut erittäin suurta huolta yksityisteiden kunnosta, ja myös vapaa-ajan asukkaat ja luonnossa liikkujat, jokamiehenoikeuksien käyttäjät, ovat erittäin merkittäviä yksityisteiden käyttäjiä. On itse asiassa ollut erittäin suuri uhraus yksityisteiden osakkailta, että he ovat pitäneet yhteisen perusinfran kunnossa ja hoitaneet sitä.

Nyt tällä lailla, arvoisa puhemies, pyritään parantamaan yksityisteiden tiekkuntien mahdollisuuksia selviytyä tienpidosta tulevaisuudessa pa-

remmin. Minusta perusmaksu, jolla katetaan tiekuntien hallintokulut tasasuuruisesti kaikkien osakkaiden osalta, on myönteinen ja hyvä ratkaisu yhtä lailla kuin myöskin tilapäiset käyttömaksut, jotka voidaan asettaa joko osakkaille silloin, kun heidän tienkäyttönsä on tilapäisistä syistä merkittävästi lisääntynyt, tai käyttömaksu muilta kuin osakkailta silloin, kun he ovat tulleet tien käyttäjiksi joko muutoin tieosakkuuden kautta tai muun käytön kautta, esimerkiksi sähköyhtiöt sähköverkostojen osalta tai puhelinyhtiöt tai jokin muu tällainen käyttö. Kaiken kaikkiaan lainsäädäntöä on sinällään valmisteltu hyvin myönteiseen suuntaan.

Kysymyksiä tietysti herättää alueellisten tietoitustusten rooli. On tietysti ymmärrettävää, että alueellisia tietoituituksia tarvitaan silloin, kun alueella on syytä tehdä tiejärjestelyjä, kun tieoikeudet ovat syntyneet ja jääneet epäselviksi, kun liikenteelliset olosuhteet ovat muuttuneet. Tämä aiheuttaa alueellisen selvittelytarpeen. Tällaisia tilanteitahan voivat olla esimerkiksi ylikäytävien poistaminen rataverkon osalta ja siihen liittyvät yksityistiejärjestelyt tai valtatieverkon osalta yksityistieliittymien poistaminen ja laajentuneet yksityistiejärjestelyt.

Saattaa tietysti olla, että liikenneministeriökin on voinut ajatella sitä, kun vireillä on ollut tieväylätöverkosto, että paikallisia teitä ollaan lakkauttamassa ja siirtämässä yksityisteiksi vähäliikenteisten tieosuuksien osalta, että tässä on mahdollistettu myöskin niitten osalta laajemmat yksityistiejärjestelyt. Tietysti toivon, että tällainen näkökulma ei liity 38 c §:n valmisteluun, vaan me kykenemme säilyttämään myös paikallistieverkon vähäliikenteisiltä osilta ja pitämään sen toimivassa kunnossa.

Arvoisa puhemies! Tiehallinnon osalta on minusta hyvä ratkaisu se, että tielautakuntia koskevat säädökset muuttuvat yksityistielain puolelle, se on soveltuva, ja että kunta voi sinällään ratkaista tiehallintokysymyksen organisaationsa osalta. Siihen laki antaa erinomaisen hyvät mahdollisuudet.

Kaiken kaikkiaan yksityistiejärjestelmän merkittävä rasite on tänä päivänä arvonlisäverokäytäntö, joka tuli yksityisteille. Se korotti suoranaisesti 22 prosentilla yksityisteiden ylläpitokustannuksia, ja tiekunnat eivät saa näitä vähentää eivätkä huojentaa millään lailla, vaan ne ovat lopukäyttäjille lisäkustannus. Tähän tulisi ehdottomasti saada parannus ja muutos aikaan siten, että

arvonlisävero voitaisiin palauttaa tiekunnille. Yhtä lailla valtionosuus yksityisteille on minimissään. Ensi vuoden budjetissa taitaa olla noin 40 miljoonaa markkaa, ja jotta (Eduskunnasta: 43 se on!) — 43, aivan oikein — se olisi riittävä määrällisesti, siihen tulisi saada 100 miljoonan markan korotus, jolloin se olisi sillä tasolla, mitä se oli ennen leikkauksia. Minusta hallitus voisi tähän tulevaisuuden budjeteissa paneutua huolella ja huomioida myös yksityisteiden merkityksen liikenneverkon osalta. Muutoin toivon, että lakiehdotusten muutokset saavat nopean ja ripeän käsittelyn.

3 Kari Myllyniemi /kesk: Rouva puhemies! Alkaa tulla jo luulosairaaksi. Varmaan turhanpäiten epäilen hallituksen jokaista tekoa aina huonoksi. Näin ei tietenkään ole.

Nyt tiekunnille osoitetaan mahdollisuus muun muassa periä uusia maksuja eli niin sanottua perusmaksua. Olisikohan hallitukselle tullut huono omatunto, kun yksityistierahaa on leikattu noin 130 miljoonasta runsaaseen 43 miljoonaan markkaan tällä erää?

Edellisellä kaudella Lipposen hallitus jopa yritti kumota kyseisen lain kyseessä olevan pykälän kokonaan, mutta me juuri liikennevaliokunnassa saimme sen estettyä ja pykälä jäi säilymään eloon, vaikka siihen ei jäänytkaan yhtään penniä rahaa. Pilkkaa saimme silloin osaksemme, koska laki jäi mutta ei tullut rahaa. Mutta hiljalleen siihen on tullut myöskin rahaa. Niin kuin sanottu, tällä erää sitä on nyt noin 43 miljoonaa, joka pitäisi ehdottomasti saada nousemaan, kuten täällä aikaisemminkin on jo sanottu. Tämä lakiesitys ei tuo lisää rahaa. Toisaalta olisi mielenkiintoista kuulla, kun malttaisin, mitä tästä asiasta sanoo kymmenes puhuja tänä iltana.

4 Toimi Kankaanniemi /skl: Arvoisa puhemies! Yksityistiet ovat tavattoman tärkeä osa kokonaistieverkostoa tässä laajassa ja harvaanasutussa maassa. Itse pidän niitä todella tärkeinä, mutta valitettavasti samaa ei voi sanoa Lipposen hallituksista, joiden politiikkana on ollut ajaa yksityisteitä ja niiden varrella asuvia yhä ahtaammalle ja samalla kuntia maksumieheksi yhä suuremmalta osin tämän arvokkaan kansallisuusuden ylläpidosta.

Käsittelyssä on lakiesitys, jonka pari pykälää näköjään jo on edellisten puhujien toimesta tullut esille ja juuri ne pykälät, joihin itsekkin olen

kiinnittänyt tätä tutkiessani huomiota, ensinnäkin 23 § saman suuruudesta perusmaksusta, joka voidaan määrätä kaikille tieosakkaille. Se on vapaaehtoista. Tieosakkaat voivat päättää, että näin menetellään. Perusmaksu on sidottu siihen, että sillä voidaan kattaa tiekunnan hallintoasioiden hoitamisesta aiheutuvat välittömät kulut.

Tietysti nyt jää kysymään, kuinka hyvin nämä ovat eriteltävissä ja miten tulkitaan. Valiokunta varmaan voisi hyvinkin perehtyä käytännössä jopa tiekuntien tilinpitoon asti, miten selkeästi siellä ovat hallintoasioiden hoitamisesta aiheutuvat välittömät kulut eriteltävissä ja miten näihin voidaan sitoa perusmaksu, joka olisi kaikille saman suuruinen. Tätä voidaan, jos sitä väljästi tulkitaan, käyttää ehkä myös hieman väärin. Osakkaille, joilla on pieni osuus tiekunnasta, voidaan määrätä suhteellisen suuri perusmaksu, joka on saman suuruinen silloin kuin on myös sille, jolla on tavattoman suuri osuus tien käytössä. Mutta kun sitoo tämän näihin välittömiin kuluihin, se takaa tietynlaisen perälaudan, ja on todella tarpeen, että näin menetellään.

Mitä ed. Kuoppa tämän osalta totesi oikeudenkäyntikuluista muun muassa, ne ovat asioita, joita kannattaa tämän pykälän kohdalla tutkia ja seurata, ettei niillä aiheuteta kohtuuttomia tilanteita, maksuja, pienille osakkaille.

Toinen pykälä, johon on kiinnitetty edellä huomiota, on 38 c § eli alueellinen tietoimitus. Varmaan saattaa olla niin, että tällainen uusi toimituksen muoto joissakin tilanteissa on tarpeellinen. Itse tutkin, onko tässä nähtävissä jonkinlainen halu koota tiekuntia yhteen jopa vastoin niiden omaa tahtoa, koska tässä sanotaan, että jos yleinen etu vaatii, maanmittaustoimisto voi antaa määräyksen alueellisen tietoimituksen suorittamiseen hakemuksetta. Jos valtion viranomaisen antaa tällaisen määräyksen ilman hakemusta, tällä voidaan tietysti järjestellä asioita ehkä pidemmällekin kuin mikä on perinteinen maaseudulla tapahtuva normaali toiminta. Sille voi olla perusteita joissain tapauksissa, mutta hieman pelkään sitä, annetaanko tällä mahdollisuus järjestellä näitä asioita laajemmilla alueilla. Tietyissä tilanteissa, mihin ed. Nousiainenkin viittasi, se on paikallaan, mutta ehkä hyvin erilaisessa käytössä olevien ja erilaisten teiden mahdollinen yhdistäminen tällaisella toimituksella voi tuottaa tilanteita, joissa riidat lisääntyvät. Se ei ole kenenkään edun mukaista.

Mielestäni valiokunnan tulisi tähänkin pykälään paneutua sillä tavalla, että näkee sille tietyt rajat, miten sitä voidaan järkevästi käyttää aiheuttamatta suuria, merkittäviä lisäkustannuksia, jotka voivat tulla esimerkiksi uuden perusmaksun kautta pienillekin osakkaille maksettavaksi, jos tämä johtaa erimielisyyksien lisääntymisiin. Erityisesti siihen, missä tilanteissa maanmittaustoimisto voi hakemuksetta tuollaisen toimituksen panna vireille, on syytä paneutua varsin huolellisesti.

Arvoisa puhemies! Kaikkein tärkein kysymys tässä yhteydessä on hallitukselta unohtunut. Lipposen edellinen hallitus ensi töikseen toi eduskuntaan lainmuutoksen yksityisteiden valtionapujen myöntämistä koskevan pykälän kokonaan kumoamiseksi. Onneksi eduskunnassa nousi — erityisesti on annettava tunnustus edelliselle liikennevaliokunnalle — niin voimakas vastustus, että tuota koko pykälää ei kumottu vaan se jätettiin muutettuna voimaan. Vanha pykälä oli sen muotoinen, että valtio maksaa avustusta tiekunnille kunnossapitoon ja rakentamiseen. Pykälä, joka jäi voimaan ja on edelleen voimassa, sanoo, että valtio voi maksaa. Kun se on näin muotoiltu, hallituksella on ollut mahdollisuus esittää mitä summaa haluaa budjettiin tätä tarkoitusta varten. Kun ennen Lipposen hallituksen aikaa lammekin oloissa haluttiin pitää yksityistieverkkoa kunnossa, ihmisten tasa-arvoa kunnioittaa asuinpaikasta ja liikenneolosuhteista riippumatta, valtion budjetissa oli tuon lain edellyttämällä tavalla noin 100 miljoonan markan määräraha yksityisteiden kunnossapitoon ja noin 20 miljoonaa markkaa rakentamisavustuksiin.

Kun Lipposen hallitus sai vietyä läpi sen, että voi olla määräraha tätä varten ja voidaan tukea tiekuntia näihin tarkoituksiin, hallitus esitti ensin, ettei sinne kuitenkaan varattaisi yhtään markkaa rahaa, mutta eduskunta ei sitäkään hyväksynyt. Sitten kävi niin, että ainakin vuonna 99 tähän tarkoitukseen oli yhteensä 45 miljoonaa markkaa, josta toki — täytyy muistaa — oli muistaakseni 9 miljoonaa markkaa korvamerkitty Pohjois-Suomen Natura- ja muiden luonnon-suojeluhankkeiden aiheuttamiin erityiskustannuksiin. Tänä vuonna valtionapusumma on 41 miljoonaa markkaa, ja ensi vuodelle hallitus esittää 43:a miljoonaa markkaa koko yksityistieverkon kunnossapidon ja rakentamisen kustannuksiin. Tämä on aivan riittämätön summa.

Valitettavasti tämän hallituksen esityksen pohjalta tämä pykälä ei ole auki nyt, mutta toivoisin, että liikennevaliokunta ottaisi ainakin itse tekemäni lakialoitteen käsittelyyn tämän lainmuutoksen yhteydessä ja palauttaisi sen pykälän siihen muotoon, että valtio maksaa valtionavun yksityisteille lähimain vanhalla periaatteella. Ehkä summan ei tarvitse ihan se olla, mikä oli silloin, mutta tietyin kriteerein selkeästi valtio osallistuisi niiden yksityisteiden kunnossapitoon ja rakentamiseen, jotka ovat perusteltuja ja joiden varrella on kiinteää asutusta jne., niillä ehdoilla, mitkä aiemminkin olivat voimassa.

Hallitus ei ole tätä kaikkein tärkeintä pykälää auki ottanut. Nyt se on eduskunnan vastuulla. Valitettavasti en voi luottaa hallituspuolueisiin, kun sitä ei ole tähän mennessä tehty. Nyt taloudellista varaa olisi. Kaikille, jotka puhuvat lämpimästi aluepolitiikan puolesta, tässä on paikka osoittaa todellista aluepoliittista hyvää tahtoa ja tasa-arvon henkeä.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan toinen varapuhemies Mikkola.

Toinen varapuhemies: Vastauspuheenvuoron pituus on 1 minuutti.

5 Olli Nepponen /kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tuntuu kuin pääasiassa oltaisiin budjettiasioita, kun tätä keskustelua kuuntelee, ja vain vaivoin löydetään jotakin itse lakia koskevaa. Toteaisin vain lyhyesti, että liikenneministeriön esitys yksityisteille oli ensi vuoden budjettiin 60 miljoonaa, joka jouduttiin sovittamaan kyseiseen 43:een. Kyllä ainakin liikenneministeri tuntee vastuuta siitä, että enemmän pitäisi yksityisteihin rahaa antaa. Mutta joudutaan sovittamaan, ja nimenomaan tuloverotuksen lasku on keskeinen meille kaikille lankeava asia, ja silloin joudutaan myöskin puuttumaan näihin avustuksiin.

6 Antti Rantakangas /kesk: Arvoisa puhemies! Ed. Kankaanniemi käytti mielestäni erinomaisen hyvän puheenvuoron, ja siihen voi kai kiltta osin yhtyä. Ed. Nepponen sanoi, että liikenneministeri tuntee vastuuta, mutta kyllä täytyy

sanoa, että jos todellista vastuuta olisi tunnettu, kyllähän yksityisteitten rahoitus olisi noussut merkittäväällä tavalla, vähintäänkin sen, mitä liikenneministeriö esitti.

Yksityistiethän ovat tärkeä osa liikenneverkostoa, niin kuin täälläkin on todettu. Meillä on 280 000 kilometriä yksityisteitä, ja ne ovat hyvin tärkeä osa haja-asutusalueitten ihmisten kannalta, mutta myöskin raaka-ainekuljetusten — puun, turpeen ja maataloustuotteitten kuljetusten — kannalta, mutta myöskin kesäasutuksen näkökulmasta. Siinä mielessä hallituksen linja, jossa yksityisteitten rahoitusta on näin voimakkaasti leikattu, on täysin kestämaton ja perusteeton, vaikka yksityistiet ovat valtion kannalta kaikkein edullisinta tienpitoa.

Alempiasteisen tiestön kunnan heikkeneminen on myöskin tosiasia, ja toisaalta kohonneet hoitokustannukset ovat johtamassa tiehallinnossa siihen, että kaikki uudet tiehankkeet joudutaan lykkäämään esimerkiksi Pohjois-Pohjanmaan tiepiirin alueella. Tämä on osoitus siitä, että tarvittaisiin lisärahaa niin yksityisteille kuin muutoinkin tienpitoon. Voi yhtyä siihen, että tiekysymykset ovat tärkeä osa aluekehitystä.

Sitten tähän lakiesitykseen. Mielestäni tilapäisten käyttömaksujen tulo on hyvä asia siinä mielessä, että nyt väliaikaisen käytönkin osalta löytyy selkeä peruste, miten näitä kustannuksia jaetaan tien käyttäjille.

7 Mauri Salo /kesk: Arvoisa herra puhemies! Nyt käsiteltävänä oleva hallituksen esitys n:o 166 yksityisteistä annetun lain ja yleisistä teistä annetun lain muuttamiseksi on tarpeellinen ja eitarpeellinen.

Tarpeellinen se on nykytilanteessa, koska hallitus on vienyt yksityisteiden valtionosuudet ja näin ollen joudutaan miettimään edelleen uusia keinoja, millä tavalla laaja yksityistieverkko Suomessa ylläpidetään. Nykyisillä tieosakkailla on kohtuuton velvoite ylläpitää nykyistä tieverkkoa. Siksi tarvitaan toimenpiteitä, jotka laajentavat tieverkon ylläpidon kustannuksista vastaavaa joukkoa. Tienkäyttömaksut, joita tässä laissa mahdollistetaan perittäväksi, eivät ole kuitenkaan yksiselitteisiä. Tässä maassa on ennenkin nuijasotia nähty ja teistä, jos mistä, on riideltä vuosikaudet, vuosikymmenet. Tämä osaltaan edesauttaa taas kerran riitaisuuksien syntymistä.

Todella olisi ollut perusteltua yhteiskunnan kantaa vastuu maaseudun teistä, koska se kantaa

vastuuta myös taajamien teistä. Maaseutu saa tulla toimeen omillaan. Se näyttää olevan hyvin yleinen mielipide tässäkin salissa. Itse toivoisin ja edellytänkin hallituspuolueilta ryhtiä ja vastuullisuutta tieasioiden kohdalla niin, että budjettiin lisätään rahaa sillä tavalla, että valtionosuksia voidaan maksaa vähintään 100 miljoonan markan edestä ja sillä turvataan liikennöitävyys maaseudun tiestöllä.

Meillä on metsäteollisuus, joka elää tänä päivänä minuuttiaikataululla puutavarahuollonkin osalta. Se edellyttää jo tällä hetkellä tiekuntien vastuuhenkilöiltä vastuullista työskentelyä, jotta tiet ovat liikennöitävässä kunnossa. Jotta tämä rasitus ei tule täysin kohtuuttomaksi, tässä tarvitaan valtiovallan toimenpiteitä. Täytyy muistaa se, että maa- ja metsätalousministeriön tavoite on harventaa edelleen maatalousverkostoa niin, että kun meillä tällä hetkellä on noin 80 000 maatilaa, niin vuonna 2010 meillä olisi vain 40 000 tilaa.

Tämä tulee näkymään kokonaisuutena maaseudun kantokyvyssä näiden teiden osalta, ja tätäkin silmälläpitäen on syytä valiokuntakäsittelyssä erityisesti katsoa pitkälle tulevaisuuteen eikä vain tähän päivään ja antaa sellaisia lausumia, jotka voivat tarpeen mukaan saada aikaan muutoksia tässä lainsäädännössä.

8 Lauri Oinonen /kesk: Arvoisa herra puheemies! Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi yksityisistä teistä annetun lain ja yleisistä teistä annetun lain muuttamisesta on tärkeä asia. Mielestäni pitäisi löytää sellainen lainsäädäntö, joka ei anna kovinkaan paljon siemeniä riidoille, vaan olisi mahdollisimman helposti kansan yksiselitteisesti tulkittavissa ja olisi yleisen oikeudentunnon mukainen. Tätä pitäisi pitää tavoitteena, että monimutkainen tuo laki ei saisi olla.

Kysymys käyttömaksuista on toisaalta hyvä, mutta toisaalta se tulisi myös selkiyttää niin, että näistäkään ei tulisi tarpeettomia riitoja, niin että olisi oltava hyvin merkittävä käytön lisäys, ennen kuin maksu tulee.

Yhdyn siihen, että yksityisteiden valtionavut ovat välttämättömät, jotta tiet voivat palvella yhä harvenevaa maaseudun asutusta mutta yhä lisääntyvää vapaa-ajan asutusta ja tärkeitä raaka-aineitten, ennen muuta puuraaka-aineen mutta myös turpeen, kuljetuksia.

Alueelliset tietoinnitukset on harkittava tarkein, että niillä ei loukata tiekuntien itsenäisyy-

tä. Saattaa olla tiekuntia, joista jokin on hoitanut taloutensa hyvin, jolla on toisen tyyppisiä teitä kuin toisella, ja jossakin on hoidettu taloutta huonosti. Tässä on oltava hyvin tarkkana, että näissä ei tehdä hallinnollista väkivaltaa.

9 Pekka Vilkuna /kesk: Arvoisa herra puheemies! Tämä käsittelyn alla oleva laki on pääpiirteittäin erittäin hyvä ja tervetullut. Tämä perusmaksu kaikille käyttäjille selkeyttää tilannetta aivan selvästi, ja se, että tämä tilapäisen käyttäjän maksu mahdollisesta heti laissa, myös on nimenomaan omiaan estämään riitoja, että voidaan selkeästi panna maksu niille, jotka eivät jatkuvasti ole tien piirissä.

Koko yksityistieasia on tässä talossa käsitelty hyvin itsekkäästi ja nurinkurisesti sikäli, että se on minusta yksi itsekkäimpiä hyväosaisten lakeja, supistusehdotuksia ja toimenpiteitä, että yksityisteiltä vietiin määrärahat näin vähäksi. Nimenomaan sellaiset ihmiset poistivat yksityistieavustukset, jotka eivät ole itse hoitaneet koskaan teitä. Niillä on ollut aina pitkiet portaitensa eteen; talvella lakaistaan ja hiekoitetaan ja kesällä pidetään puhtaana muuten. Juuri nämä ihmiset olivat valmiita leikkaamaan semmoisilta avustukset pois, jotka hoitavat sen tien pääsääntöisesti itse, pysyivät vain siihen avustusta. Siinä valossa se 100 miljoonan leikkaus, mikä sieltä on otettu pois, on täysin nurinkurinen ajatus.

Se, että yksityistiekunnat eivät saa arvonlisäveronpalautusta, on toinen todella suuri epäkohota. Tiekuunnathan tänä päivänä tulouttavat valtiolle rahaa suunnilleen saman verran, mitä ne avustuksina saavat.

Näyttää unohtuneen päättäjiltä se, että yli 80 prosenttia tämän maan puuraaka-aineesta otetaan ulos yksityisteitä myöten. Ed. M. Salo juuri äsken sanoi, että maatilojen lukumäärä vähenee voimakkaasti. Joka tapauksessa, kun se maatala sieltä häipyä ja herkeää maksamasta sitä maatalouden mukanaan tuomaa käyttöä vastaavan summan sille tielle, tiellä kumminkin jatkuu liikenne. Sitä kautta tuodaan puuraaka-ainetta ja sitä kautta kaupunkiväestö ja taajamaväestö käyttää jokamiehenoikeuksia, käyvät sienessä ja marjassa, metsällä. Kyllä se tie siellä tarvitaan, vaikka siellä maatilalla ei enää maataloutta harjoitettaisikaan.

Tässä valossa tiemäärärahat pitää ottaa aivan selkeästi kiihkottomampaan käsittelyyn ja pitää tiet siinä kunnossa, että niitä voidaan tulevaisuu-

dessakin liikennöidä. On täysin käsittämätön asia, että kun köyhänä aikana tähän maahan on pystytty tekemään hyvä ja toimiva tieverkosto, sitä ei rikkaana aikana pystyttäisi ylläpitämään.

¹⁰ **Hannu Aho /kesk:** Arvoisa puhemies! Kun lakia lukee, näyttää, että siitä löytyy omia vaaratekijöitäkin siinä, pystytäänkö tällä kohdentamaan hyvin merkittävästi yksityisille lisäkustannuksia. Laista huolimatta ei kuitenkaan pystytä läpikulkuliikenteelle laittamaan tarpeeksi maksuja, koska se on täysi mahdottomuus. On paljon pistoteitä, jotka tulevat olemaan hyvin vähäisen asutuksen piirissä, mutta kuitenkin tärkeitä yhteiskunnalle. Niin metsäteollisuus kuin, meidän tulee muistaa, kesämökkiläiset käyttävät erittäin paljon näitä teitä.

Mielestäni paras ratkaisu olisi mennä vanhaan malliin, jossa kunnat pystyivät ottamaan koko rahapotin ja kohdentamaan yksityisteille. Sitä kautta pystyttiin hoitamaan hyvin perusteellisesti hyvään kuntoon teitä, koska pystyttiin vuosittain jakamaan vähän suurempia potteja tarvitseville. Tämä olisi paras vaihtoehto, mutta se edellyttää, että valtion budjetissa on rahaa. 100 miljoonaa markkaa on minimi, minkä tarvitsemme, ja sillä pystyisimme näitä asioita hoitamaan. Tämä on hyvin pitkälle yhteinen tahtotilakysymys. Meillä rahaa kyllä tähän varmasti on, vaikka kuultiin, että sitä on vähennetty. Sillä pitäisimme perustiestön ja vähenevän yksityistiestön kunnossa.

¹¹ **Pentti Tiusanen /vas:** Arvoisa herra puhemies! Hallituksen esitys n:o 166 on oppositionkin mielestä pääosin ihan oikein ja hyvä. Näin varmasti on. Itselläni oli viime vaalikauden alkupuolella tilaisuus olla liikennevaliokunnassa, kun pelastettiin laki, kun sitä oltiin lopettamassa. Yhdyn niihin arvioihin, että yksityisteiden taloudellisen tukemisen väheneminen on heikentänyt monia hyvin tärkeitä asioita, ei kuitenkaan ainoastaan haja-asutusalueilla Pohjois- ja Itä-Suomessa, vaan myöskin esimerkiksi rannikkoseudulla.

Vaikkapa omassa kotikaupungissani Kotkassa se on aiheuttanut varsin kummallisia piirteitä. Kaupunki on alkanut säästää, toisin sanoen vetänyt osin oman tukensa pois yksityistieverkostol-

ta ja arvostanut teitä eri tavalla. Jotkin tieosuudet on pidetty tuen piirissä, toiset pudotettu pois.

Kaikkein hassuinta oikeastaan on se, että jopa katuvalaistusta on purettu niiltä osilta, jotka ovat pudonneet nyt yksityistietuen ulkopuolelle. Se purkaminen maksaa paljon enemmän, puhemies, kuin se, että olisi käytetty esimerkiksi 4 000 markkaa vuodessa tietyn kaupunginosan teiden valaisuun. Seurauksena on siis ollut varsin hirtehisiiä ja paradoksaalisia tuloksia.

¹² **Matti Väistö /kesk:** Arvoisa puhemies! Yksityisteiden osalta hallituksen toiminta on ollut maaseutualueita ajatellen varsin kohtalokasta. Erityisesti tarkoitan tällä rahoitusta. Tämä hallituksen esitys mitä ilmeisimmin joiltakin osin on myönteinen. Tässähän selvennetään vähän nykyistä yksityistielakia. En tiedä, syntykö samalla myös uusia ongelmia. Toivon mukaan valio-kunta hyvin huolella eduskunnassa tämän lainsäädännön, hallituksen esityksen, käy läpi ja tekee siihen tarvittavat korjaukset.

Tässä yhteydessä, arvoisa puhemies, toivon samalla, että hallitus ei jatkossa muuttaisi yksityisteiksi vähäliikenteisiä yleisiä teitä, niin kuin eräissä yhteyksissä on tullut esille. Mielestäni se johtaa edelleen maaseudun kannalta ja yksityisteiden varsilla olevien kannalta kohtuuttomiin lisärasituksiin. Minusta tie kuuluu meille kaikille yleisenä valtion vastuulla olevana palveluna asuinpaikasta riippumatta, ja tästä pitäisi jatkossa kyetä pitämään huoli niin, että lainsäädäntö ja myös rahoitus ja valtion budjettitalous tukevat tätä tavoitetta.

Keskustelu päättyy.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään liikennevaliokuntaan.

7) Hallituksen esitys laiksi lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain muuttamisesta

Lähetekeskustelu

Hallituksen esitys HE 167/2000 vp

Asia lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

8) Hallituksen esitys laeiksi merimieslain 81 §:n ja merimiesten vuosilomalain 17 §:n muuttamisesta

Lähetekeskustelu

Hallituksen esitys HE 168/2000 vp

Asia lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti työ- ja tasa-arvoasiainvaliokuntaan.

9) Euroopan neuvoston Suomen valtuuskunnan kertomus parlamentaarisen yleiskokouksen toiminnasta vuonna 1999

Mietintöjen pöydällepano

Kertomus K 5/2000 vp

Ulkoasiainvaliokunnan mietintö UaVM 6/2000 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti seuraavaan täysistuntoon.

10) Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestön Suomen valtuuskunnan kertomus ETYJ:n parlamentaarisen yleiskokouksen toiminnasta vuonna 1999

Mietintöjen pöydällepano

Kertomus K 6/2000 vp

Ulkoasiainvaliokunnan mietintö UaVM 7/2000 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti seuraavaan täysistuntoon.

Toinen varapuhemies: Eduskunnan seuraava täysistunto on huomenna perjantaina kello 13.

Täysistunto lopetetaan kello 20.19.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Jouni Vainio
